

ISSN

0463-6309

Sielis

LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS

1980

16

lapkritis
gruodis

T U R I N Y S

Z. Tenisonaitė	Kalėdų nuotaikos	4
M. Pečkauskaitė	Poezija	6
A. Tyruolis	Marija Pečkauskaitė atsiminimų šviesoje	7
B. M.	Kalėdų senelis	10
P. Gaučys	Iš moters kovų už lygias teises istorijos	11
M. Butkienė	Eilėraštis	14
D. Sadūnaitė	Ruonis spintoje	15
• Knygos	Pr. Naujokaitis — K. Grigaitytės	
	artėjančio saulėlydžio poezija	17
	Iš "Moterų švietimo raidos Lietuvoje"	18
	A. Balašaitienė — Incidentas Grenadoje	20
	O. Gailiūnaitė — E. Jurkevičienę palydėjus	22
		23
• Moterys pasaulyje		25
• Lietuvoje	Veda L. Murauskienė	27
• Šeiminių kampelis	Veda I. Kairienė	28
• Madų ir grožio pasaulis		29
• Sveikata		31
• Atsiųsta paminėti		

I L I U S T R A C I J O S

D. Tarabildienė	Laukų madona	3
F. M. Smith	Žiema	4
A. Kučas	Vinjetės	6
Z. Mickonienė	Vilniaus legenda	11
K. Šimonis	Birštono moterys	13
Schongauer	Šventoji šeima	14
F. Goya	Berniukas	16
R. Harris	Harmonija	18
O. Naruševičienė	Keramikos skulptūros	25
K. Karkaitė	Keramikiniai indai	27

"MOTERIS" LIETUVIŲ MOTERŲ ŽURNALAS 1980 m. Nr. 6 (138)

NORA KULPAVIČIENĖ — *redaktorė*

S. GIRDAUSKIENĖ — *lituanistė, Z. DIDŽBALIENĖ* — *korektorė*

I. KAIRIENĖ — *skyriaus vedėja, L. MURAUSKIENĖ* — *skyriaus vedėja*

BRONĖ PABEDINSKIENĖ — *administratorė*

LEIDŽIA KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJA

Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada

Spaudė "Tėviškės Žiburių" spaustuvė, 2185 Stavebank Rd., Mississauga, Ont. L5C 1T3.

Prenumerata metams \$8.00, garbės prenumerata -\$12.00, vieno numerio kaina — \$1.60

Viršelis — lietuviškas audinys.

Jei nėra kitaip susitarta, gautąją medžiagą, kaip straipsnius, nuotraukas ir kt. redakcija negrąžina ir taiso bei tvarko savo nuožiūra.

"MOTERIS" Lithuanian Women's Magazine. 1980. No. 6 (138)

Printed by "Lights of Homeland" in Mississauga, Ont.

moteris

1980

6 (138)

Linksmų
Kalėdų
ir laimingų
Naujų
Metų!

Domicelė Tarabildienė

Laukų Madona (lino raizūnys, 1942 m.)

F. M. BELL-SMITH

ŽIEMA

KALĖDŲ NUOTAIKOS

ATSIMINIMAI

ZENTA TENISONAITĖ

I

Prispaudus veiduką prie apšalusio lango, stebiu baltuojančius laukus. Kiek tik akys užmato viskas po sniegu. Tikros Kalėdos. Aš laikiu grįžtančio tėčio, kuris išvažiavo su rogėmis į mišką parvežti kalėdinę eglaitę. Ilgai jau laikiu. Net vakaro prieblanda ima už lango mėlynuoti. Sniegas palengva įgauna violetinę spalvą.

Dar vis tylu. Arklio žaržolų negirdėti. Pro šarmą alsavimu prapūsta skylutė ima apsitraukti plonučiu ledu. Šąla. Langai išpuošti ledinėmis gėlėmis. Vėl pučiu ir šildau, beveik prispaudus lūpytes prie stiklo.

Staiga toli pasigirsta švelnus varpelių skambesys, kuris vis ima aiškėti. Pagaliau pasirodo arklys Araksas ir rogės, kuriose tūno didelė eglaitė kuone išstumdamą tėtį iš rogių. Nekantriai šokinėdama bėgu pasitikti tėvelį. Eglaitė pasilieka priebuty, šalta, aplipusi sniegu. Ir nuo tėčio dvelkia šaltis, jo ūsai ir antakiai visai apšarmojo. Tėtis rytoj

pastatys eglaitę gerajame kambary, ir aš padėsiu mamai ją papuošti.

II

— Kalėdininkai jau čia! — kuone uždusęs, o gal susijaudinęs, praneša tarnaitė, išlysdama pro duris į virtuvę.

— Na, ar poterius dar atsimeni? — juokais ją erzina mano mamos teta, kuri baigia minkyti tešlą pyragams.

— Mokėti, tai moku. Kad tik klebonėlis neklaustų katekizmo, — pasisako mergina savo rūpestį.

— Klaus, tai klaus, — įsimaišo ir mūsų storulė virėja į pokalbį. Ji maišo dubeny sviestą ir cukrų papuošti tortui, bet man neleidžia palaižyti šaukšto. Virtuvėje garuoja gardus kvapas. Katilė verda kumpis Kalėdoms.

Kitoje namo pusėje kažkas subilda. Kažkas trypia prieangy, daužydamas batus, kad neliktų snie-

go prie padų. Pyragai pridengti. Reikia, kad pakiltų. Virėja ir teta nusijuosia priejuostas. Abi nešioja juodas sukneles. Tarnaitė ir bernas laukia apsi-
renge geraisiais drabužiais. Ir mane mama jau seniai papuošė nauja, raudona, aksomine suknele su balta apikakle ir į plaukus įrišo baltą kaspiną.

Storulis klebonas jau sėdi prie stalo ir geraširdiškai šypsosi.

— Nepamiršk pasisveikinti su kniksu, — šnibžda teta dar į ausį. Mano maža širdelė plazda kaip sugautas žvirblis. Klebonas yra labai gerai nusiteikęs. Įkiša ranką į sutanos nematomą kišenę ir ištraukia saują saldinių.

— Suglausk delnukus, Zentele, — sako, ir mano rankutėse atsiranda krūva saldinių, ant kurių popieriukų nupaišyti vėžiukai. Mano baimė bema-
tant prapuola. Klebonas dalina saldinius tarnaitėi, virėjai, bernui. Mano sesytė, dar svyruojančiais, netvirtais žingsniukais eidama, saldinių nebeišlaiko ir jie birsta ant grindų. Jos gelsvi plaukai trumpi ir garbanoti. Be kaspino. Apvilktą naują, mėlyną, aksomine suknele sesytė atrodo kaip judanti lėlė.

Klebono kišenės atrodo neturi dugno. Bet jis ilgai neužtrunka. Neklausia nė poterių. Skuba. Turi dar daug parapijiečių aplankyti.

— Sekančiais metais tai klausiu katekizmo, — juokais pagraso pirštu mūsų jaunai tarnaitėi, kuri parausta kaip spanguolės, iš kurių virs kisielių. O man, švelniai paglostęs skruostuką, dar sako:

— O tavęs klausiu poterių.

Mama ir tėtis palydi kleboną ir zakristijoną iki priebučio. Bernas išeina kartu pro duris. Kambarį visi, lyg pralinksmedėję, išsiskirsto skubiai persiren-
gti ir toliau darbuotis.

III

Kūčių patiekalai pastatyti virtuvėje laukia ka-
lėdinio stalo. Bernas įneša į gerąjį kambarį pilnas saujas šieno ir juo apdengia stalą. Teta užkloja di-
delę baltą staltiesę ir kartu su mama dėlioja lėkštes. Įnešami Kūčių valgiai ir pastatomi ant stalo. Virėja ant virtuvės grindų kloja ploną sluogsni-
šiaudų.

— Kodėl taip darai? — klausiu.

— Kalėdų rytą, po Kūčių, reikia šieną nuo sta-
lo pašerti gyvulius, o šiaudais pakreikti tvartą, tai gyvuliai nesirgs ir karvės duos daugiau pieno, — aiškina ji man. Jos žodžiais aš šventai tikiu, nes ji žino daug visokių tikrų atsitikimų, kuriuos vakaro-
jant pasakoja tarnaitėi ir bernui. Teta, nerdama

kojines ar pirštines, irgi daug atsimena. Tie pasa-
kojimai apie vaiduoklius, velnius, numirėlius, žalt-
vykšles, raganas ir čigonus yra tokie šiurpūs, kad man, jų prisiklausius, be tetos bangu įeiti į kitą kambarį vakare sutemus.

Ištisą savaitę mama mokytojauja Rietavo gim-
nazijoje ir tik sekmadieniais yra namuose. Kartais ir tėtis palieka savaitgalį Rietave. Tuomet vakaro-
jimas pasidaro dar įdomesnis. Sesytė miega, bet teta leidžia kartu su šeimyna sėdėti virtuvėje prie didelio stalo. Virš stalo dega žibalinė lempa. Kros-
nyje kūrenasi malkos. Už langų kaukia vėjas ir pusto sniegą. Virtuvė šilta ir jauki. Kartais teta pa-
skaito visiems "Brolių Grimų pasakas" iš dviejų storų knygų su paveiksliukais.

IV

Prie gražiai apdengto Kūčių stalo susėda ir na-
miškiai, ir šeimyna, ir sesytė ant aukštos kėdės. Kambario vidury eglaitė remia lubas. Ant jos ka-
bo blizgučiai, stikliniai spalvoti kamuoliukai, ku-
rie, kaip veidrodys, atspindi ir keistai iškreipia ma-
no veidą. Kabo ir raudoni maži obuoliukai. Tėtis atvežė iš miesto ilgų saldinių kabinti ant eglaitės. Teta prikepė pyragaičių su tuščiu rutuliuku vidu-
je. Taip su siūlu lengva buvo juos pririšti prie eg-
laitės šakučių. Nuotaika prie stalo rimta. Šventiš-
ka. Niekas garsiai nekalba. Teta sukalba maldą.

Manęs valgis netraukia. Nesu alkana. Tik sliži-
kų laukiu. Jie man patys skaniausi iš visų Kūčių patiekalų. Dabar nekantriai laukiu to paslaptingo Kalėdų Senio, kuris su rogėmis, pasikinkęs elnius, atveš mums dovanų ir paliks jas priebuty. Todėl gerai klausau, gal jau kas bilda prieangy, bet senis avi veltinius ir triukšmo nekelia.

Po Kūčių visi laukia virtuvėje, kol mama ir tē-
tis uždegs žvakutes ir pakraus po eglaitę Kalėdų Senio dovanas.

Kai durys vėl atsidaro, eglaitė žiba visame pui-
kume.

— Vaje, kaip gražu! — sušunka tarnaitė ir ber-
nas kartu. Jie tokią eglaitę mato pirmą kartą.

Mama padalija visiems dailiai įvyniotus pake-
lius. Netrukus sesytė myluoja minkštą meškiuką. Teta džiaugiasi nauja skara. Aš gaunu didelę lėlę, su gelsvais plaukais ir mėlynomis akimis, kurios gali užsimerkti ją paguldžius. Nuostabi lėlė, ap-
vilktą mėlyną suknele, atrodo panaši į sesytę ir yra nepaprastai graži.

Tai buvo prieš penkiasdešimt metų.

Iš Marijos Pečkauskaitės poezijos

ŽVAIGŽDĖS IR ŽEMĖ

(Iš „Našlaičių ašaros“)

Žiemos naktis. Sidabrinu vualiu
Veidą uždengus, ji skęsta svajonėse . . .
Tokia tylą ir ramybę aplinkui,
Kad žvaigždeles girdi mirgant ir kuždant,
Kuždant vis žemei, kaip kilti prie jūjų . . .
O žemė klausos ir tylitėlaičiai
Retkarčiais dūksi. Ak, puikios žvaigždelių
Paslaptys, tik kad tiek sunkios, tiek sunkios . . .
Taip aukštai žvaigždės, toks tolimas kelias . . .
Kaip graži žemė nakties valdoje!
Nuo pievų kyla aukštyn baltas rūkas,
Lyg ilgesys žemės siunčiamas dangui,
Ir dobilėliai saldžiai, saldžiai kvepia.
Pilna stebuklų, kur tik pažiūrėsis
Menkos trobelės puikiais virsta rūmais,
Kelias dulkėtas — raikščiu sidabrinu . . .
Ak, kodėl žemėje meilės taip maža!
Ak, kodėl žmonės taip žemėn įstrigę,
Šliaužioja, niekad galvos nepakėlę
Į tas erdves begalines, žvaigždėtas
Ir neapykantos pilnos jų širdys
Verčia tą gražiąją, tą nuostabią žemę
Kits kitą giliančių žalčių lindyne,
Tarsi nežino nei yra girdėję,
Kad laimių laimės vien meilė teduoda . . .

ILGESIO TAKU

(Iš „Brėkstant“)

Leidosi saulė. Tai buvo tą valandą,
kai apsigobęs su mėlyna skraiste
ein Ilgesys. Tyliais artinas žingsniais
ir tyliai sėdasi ant namo slenksčio,
mistiškas savo akis ašarotas
begalėn liūdnai įsmeigęs.
Ir kyla tuomet iš pat sielos dugno
mylimi asmens — seniai taip, seniai jau
kūno akim regėti.
Vėlei man juokias jų akys brangiosios.
vėl skamba meilės balsai mylimieji,
amžiams seniai taip, seniai jau nutilę.
Ir lengvapėdžiai drauge visi einam
į žalias pievas, laukus gintarinius.
Lenkias rugiai mums auksinėm varpom,
žemė matušė raudas savo ošia.
Varpų auksinių ir lauko pasėlių
puošia vainikas kaktas mylimąsias,
kūno akim taip ilgai neregėtas.

MAMATE MANO!

(Iš „Sename dvare“)

Dabar visi jūs vėl drauge — lizdelį
susukę ten, kame jau niekas neyra.
Girdi jau, motina, harmoniją stebuklingą,
kurios sugauti čia stengsis iškreiptą toną,
ir grožį jau matai, už viską čia gražesnę,
už Alpių ežerus, už veikalus artistų,
kurių čia neteko tau regėti.
O aš — lizdelio mūsų paukštis paskutinis,
pats vienas čia palikęs taip ilgai,
skrendu pas jus, mamate, vis artyn, artyn . . .
Netrukus sunkūs pliš lėlutės-kūno vysčiai,
siela — drugys auksinis — nuleks pas jus į lizdą.
Tikiuos vėl kada nors paglostys mano veidą
rankelės tavo švelnios, kvapios, kaip tos rožės,
ir tavo liūdno akys man šypterės laimingai.
Prie rankų tų brangių pripuolus ilgiomis lūpoms,
kaip Tomas Viešpaties žaizdas kai palytėjo,
sušuksiu laimėj skęsdamas Mamate mano!

Parinko A. T.

MARIJA PEČKAUSKAITĖ ATSIMINIMŲ ŠVIESOJ

ALF. TYRUOLIS

Prieš dvejus metus, 1978 metų vasarą, buvo atšvesta žymiosios mūsų rašytojos ir pedagogės Marijos Pečkauskaitės-Šatrijos Raganos šimtametė gimimo sukaktis.* Šių metų vasarą sueina 50 metų nuo jos mirties. Ta proga dar kartą bandome pažvelgti į ją ir kartu papildomai pagerbti jos atminimą. Tik šį kartą ją pamatysime daugiau kitų atsiminimo šviesoj.

Nemaža apie Marijos Pečkauskaitės dvasinę evoliuciją, apie jos charakterio formavimąsi galim sužinoti jau ir iš jos pačios raštų. Antai, populiariojoje novelėje „Viktutė“ (1903 m.), kuri parašyta dieno-raštine forma, autorė į vyriausią veikėją sudeda daugiausia savo pačios charakterio bruožus. Viktutė, kaip ir autorė, yra bajoraitė, bet stipriai linkusi į lietuviybę. Pasisakyti už lietuviybę bajoraitei anais laikais tikrai drąsus žingsnis. Nors į tą kelią ją palenkė stud. Jonas (Povilas Višinskis), bet dėl jo liberalinių, o jos pačios religinių nusiteikimų jų keliai vėliau išsiskyrė.

Platesnės apimties apysakoj „Vincas Stonis“ (1906 m.) „dvaro panelė“, trylikametį Vincuką pamokanti savo namuose įsteigtoji mokykla, irgi artima pačiai rašytojai. Čia jau parodomas jos palinkimas į pedagogiką, į jaunosios kartos auklėjimą.

Autobiografinio pobūdžio yra ir pats žymiausias Marijos Pečkauskaitės kūrinys „Sename dvare“, rašytas jau nepriklausomybės metais. Čia rodoma dvaro aplinka, kurioje rašytoja augo ir brenė. Čia rodoma ir motinos („mamatės“) kaip auklėtojos rolė. Duktė iš motinos paveldi ir karitatyvinį nusiteikimą — šelpiti vargšus, neturtingus, paliegiusius. Paveldi ne tik palinkimą į altruizmą ir geraširdiškumą, bet ir į meno, literatūros ir muzikos pamėgimą. Atrodo, kad ir Marija Pečkauskaitė turėjo studijuoti meną, kaip matyti iš kai kurių jos užuominų. Artima jai buvo ir poezija ir jos raštuose gausu nuoširdaus lyriškumo.

Tuos Marijos Pečkauskaitės autobiografinius bruožus, kuriuos atsekame iš jos raštų, papildoma pažinėjusiųjų asmenų atsiminimai. Atsiminimai — pats svarbiausias asmenybės pažinimo šaltinis. Be abejo, daugiausia ir geriausiai čia būtų galėję apie mūsų rašytoją papasakoti ją arčiausiai pažinę, su ja žymią gyvenimo dalį praleidę asmenys — jos sesutė Sofija ir klebonas Kazimieras Bukantas (mir.

1961 m.), kurio klebonijoje Židikuose rašytoja gyveno nuo 1915 m. iki savo mirties 1930 m. liepos 21 d. Bet nėra žinių apie jų atsiminimus ir ar iš viso jie ką apie rašytoją būtų rašę.

Čia daugiau į pagalbą ateina rašytojas kan. Juozas Tumas-Vaižgantas, jau nuo 1896 m. patraukęs Mariją Pečkauskaitę į savo pusę, „paviliojęs“ ją nuo liberališkai nusiteikusio P. Višinskio (mir. 1906 m.) ir padaręs ją savo redaguojamo „Tėvynės sargo“ bendradarbe. Vaižgantas irgi nepaliko kokių atsiminimų apie savo žurnalo bendradarbę, bet jis ją yra aprašęs kaip rašytoją, remdamasis ne vien jos žiniomis. Aprašydamas Mariją Pečkauskaitę savo „Raštuose“ (t. XIII, 1929), Vaižgantas taip sako: „Pirmas ir paskutinis šaltinis Marijai Pečkauskaitei būsiu aš pats“ (p. 154). Bet žinias patikrinti „gyvajame šaltinyje“ jam buvę beveik neįmanoma, nes rašytoja, tų žinių paprašyta, iš didelio kuklumo ir uždaro literatūros istorikui net „aštriai“ atsakiusi: „... tamsta piauni mane be peilio! Mano prigimtis kęstė neapkenčia viešumos . . . nuo maro metų nebesifotografavau . . . nemėgstu savo fizionomijos . . .“ ir t.t. (ten pat)

Rašytoja, nuolankumo ir nusizėminimo jausmų pagauta, ir į savo kūrybą žiūrėjo kritiškai, vis troško jos tobulumo. „... visados esu savim nepatenkinta, žinaus nieko nemokanti ir neįstengianti. Dėl to negaliu prisiversti pertaisyti savo raštus — viskas netinka. Beveik niekad neskaitau savo išspausdintų raštų“ (ten pat, p. 156).

Tai ištraukos iš Vaižganto ir Marijos Pečkauskaitės korespondencijos, kuri buvo laikoma Lietuvos universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto muziejuje. Vaižgantas tame fakultete dėstė literatūrą ir rinko medžiagą apie mūsų rašytojus, ypač iš spaudos draudimo meto.

Neprieidamas prie visų reikiamų šaltinių, Vaižgantas turbūt bus nepatikrinęs ir Marijos Pečkauskaitės gimimo metrikų ir jos gimimo metus įrašė 1878, o turėjo būti 1877 m. vasario 24 d. (pagal naują kalendorių kovo 8 d.). Vaižganto datos laikosi ne vienas mūsų literatūros istorikas (pvz. ir V. Mykolaitis-Putinas savo knygoje „Naujoji lietuvių literatūra“, 1936 m.). Ją atitaisė M. Pečkauskaitės kūrybą ir gyvenimą plačiau tyrinėjęs lituanistas Juozas Tarvydas (žr. jo str. „Marija Peč-

kauskaitė" L. K. M. A. "Suvažiavimo darbuose", t. II (1936), perspausdintuose Romoj 1973 m.). Jis rašo: "Jos gimimo data metriku knygoje įrašyta 1877 metų vasario mėn. 23 d., o biografai, net ir mokyklų vadovėliai iki šiol tebekartoja, tur būt, Tumo paskelbtus 1878 metus. Manau, Pečkauskaitė viena sau tyliai šypsojosi, kai mes 1928 m., vadinasi, visus metus pavėlavę, vienur kitur net iškilmingai minėjome jos 50 metų sukaktuves". (p. 403)

Bet šiaip Vaižgantas Mariją Pečkauskaitę aprašė gan išsamiai, remdamasis, kaip pats sako, "ilgos pažinties metais", taigi ir savo paties atsiminimais. Reikšminga jo pastaba, kad Marija Pečkauskaitė jau nuo pat mažumės taisyklingai kalbėjusi žemaitiškai, "visiškai gerai žemaičiuodama" t.p., (p. 160) ir kad žemaičių kalba jai buvusi lygiai įgimta tėvų kalba, kaip ir lenkų. Pradžioj ji ir rašiusi lenkiškai, o P. Višinskis jos raštus versdavęs į lietuvių kalbą ir duodavęs spausdinti. Kaip minėta, buvo linkusi į poeziją ir yra parašiusi eilių, net ir sonetų, lenkiškai.

Kiek Vaižgantas M. Pečkauskaitę pažino dar nuo jaunystės metų, tiek prof. Pr. Dovydaitis, kaip "Naujosios vaidilutės" redaktorius, su ja turėjo reikalų jau antrojoj jos amžiaus pusėj. Jo atsiminimų apie rašytoją nėra gausu. Jie paskelbti Marijai Pečkauskaitei skirtame "Naujosios vaidilutės" numeryje 1930 m. (nr. 10). Kur kas svarbesni M. Pečkauskaitės laiskai prof. Dovydaičiui, kurių dalis buvo išspausdinta tame pačiame "Naujosios vaidilutės" numeryje. Iš tų laiškų aiškėja, profesoriaus žodžiais tariant, "nepaprastai kuklios ir kilnios sielos bruožai" (p. 218).

M. Pečkauskaitė "Naujojoj vaidilutėj" bendradarbiavo nuo 1921 iki 1929 m. Faktiškai ji ir buvusi kone vyriausia to žurnalo redaktorė, nes profesorius bene visus jam atsiunčiamus raštus duodavęs jai peržiūrėti. Bet tai buvo metas, kai jau ir jos sveikata ėmė šlyti ar net buvo gerokai pašlijusi. Pvz. 1925 m. spalio 6 d. rašė, kad turėsianti 6 savaites gydytis, kad liepta "nevaikščioti, intensyviai valgyti, etc. "Bet pati nežinanti", ar čia rizikuoti — klausyti daktaro ar atsiduoti likimui" (p. 218). 1926 m. vasario 24 d. vėl rašė, kad "ta mano sveikata tokia, kad nedaug teleidžia man darbuotis" (p. 219). O 1929 m. liepos 27 d. skundėsi, kad turinti naują bėdą: "akis ėmė skaudėti ir visai negaliu nei skaityti nei rašyti" ir reikšią gydytis visą mėnesį (p. 221).

1928 m. kovo 2 d. jai buvo suteiktas Teologijos-Filosofijos fakulteto garbės doktoratas (fakulteto komisiją sudarė pedagogikos, literatūros ir kalbos profesoriai — St. Čalkauskia, V. Mykolaitis-Putinas ir J. Balčikonis). Po to buvo pakviesta tame

fakultete skaityti paskaitų apie Foersterį, jos mylimąjį pedagogą teoretiką, pas kurį buvo studijavusi Šveicarijoje dar 1905 m. Į pakvietimą M. Pečkauskaitė taip atsakė: "Paskaitos apie Foersterį — labai gražus sumanymas. Bet aš niekaip neišdričiu skaityti universitete. Ką padarysi? . . . Paskaityti gali p. Ruginis ar dar kas, o mane atleiskit." (1929.7.21 d. laiškas, t.p. p. 220).

Reikšmingą atsiminimų pluoštą apie M. Pečkauskaitę kaip pedagogę yra palikęs Janina Tumėnienė, kartu dirbusi Marijampolės "Žuburio" progimnazijos mergaičiu bendrabutyje dar prieš Pirmąją pasaulinį karą ("Naujoji vaidilutė", 1930, nr. 10, p. 224-227).

Pagal šiuos atsiminimus, M. Pečkauskaitė visada buvusi "ramios ir lygios nuotaikos". Jos pedagoginis tikslas — auklėti ne barimu ir bausmėmis, bet geru gyvenimu ir žodžiu bei pavyzdžiu, doriiais pasikalbėjimais ir pamokymais. Čia ji galėjo realizuoti savo mokytojo W. Foersterio pedagoginį mokslą, kaip lavinti būdą, stiprinti valią, nugalėti ydas, kasdien atlikti kokį gerą darbą (skautiškas pavyzdys!), tapti pavyzdinga motina, lietuve patriote. Kartais pro ašaras savo mokinėms sakydavusi: "Aš vis dar nepajėgiu jus taip išmokyti, kad būtumėt geros" iš (St. Petersonienės atsiminimų "Drauge", 1965 m.). O kai reikėdavę mokines stipriau pabausti, M. Pečkauskaitė ta pareigą atlikti prašydavusi Tumėnienę. Šiaipjau vengdavusi reklamuotis, kreipti į save kitų dėmesį, būti kitų giriama, viešai pasirodyti, pirmininkauti organizacijoms ar susirinkimams.

Jos gyvenimo tikslas buvęs — siekti tobulybės, kilnų Kristaus mokslą išpažinti ne tuščiais žodžiais, bet darbais. "Taip visa širdim trokštu eiti tobulybėn, bet ką padaryti, kad dvasia stropi, bet kūnas silpnas", rašė M. Pečkauskaitė viename laiške Tumėnienei (t.p., p. 225). Vėl kitame laiške rašė: "Niekados neužmiršti, kad neturim čia žemėj pastovios vietos, bet ieškome jos amžinybėje" (p. 227). Arba: "Žiūrėti į gyvenimą kaip į kelionę ir ramiai laukti atvykimo į tėvynę dienos" (t.p.).

Kai dvi studentės (A. Čeilytkaitė ir J. Jatulytė) netrukus po M. Pečkauskaitės mirties aplankė Židikus, jos auklėtinis Antanas Kazakauskas rašytoją apibūdino kaip "savo aplinkos apaštalę, šviesą", kad tai buvusi "didelė asmenybė ir kukli siela", ir nors ji nepadariusi žygdarbių, bet visas jos gyvenimas buvęs didvyriškas. Tos studentės jos kambary dar mačiusios sienoje jos brangiųjų asmenų paveikslus — motinos, brolio, Tumo-Vaižganto ir kitų (t.p., p. 246).

Nuo 1940 metų gegužės mėn. Židikuose klebonavo kun. Vaclovas Martinkus (dabar liet. parapijos Providence, R.I., klebonas). Savo atsiminimuose

MARIJA PEČKAUSKAITĖ
su savo motina, broliu Vincu
ir kun. K. Bukanta — 1907
m. (iš „Naujosios Vaidilutės“
1929-30 m.)

(“Drauge” ir “Darbininke” 1965 m.) jis pasisako, kad esąs išitikinęs dideliu Marijos Pečkauskaitės asmens taurumu, esąs didelis jos gerbėjas. Pirmąsyk ją sutikęs 1929 m. Židikuose vyskupo vizitacijos metu. Tada buvęs pirmo kurso klierikas ir maitės vysk. J. Staugaičio respektą rašytojai, kai ji vakarienės metu buvusi pakviesta prie vaišių stalo. Sekančiais metais ją aplankęs jau sergančią. Jos veido išraiška sakiusi, jog sunkiai kenčia, nors ir stengusis to neparodyti, dargi šypsotis (sirgo kau-
lų vėžiu).

Į jos laidotuves buvo atvykęs kan. Tumas-Vaižgantas, “tumišku stiliumi” taręs atsisveikinimo žodį. O kapus palikdami žmonės šnekėję: “Gera buvo Panelė, didele gera ir mokyta ir mylaširdinga”. Be abejo, jie prisiminė Marijos Pečkauskaitės triūsą, steigiant senelių prieglaudos namus, ambulatoriją, mokyklą ir dirbant kitus gerus darbus žmonėms.

Nors ir sunkiom bolševikmečio sąlygom kleb. V. Martinkus pastatydino kapuose rašytojai atminti atitinkamą koplyčią (arch. J. Muloko projekto), kur palaidota Marija Pečkauskaitė ir jos motina. Granito lentoj buvo įrašyti rašytojos šūkiai: “Kilti ir kelti” ir “Dulkių pasauly veikliai tarnauti šviesos pasauliui!”

Mariją Pečkauskaitę prisimena ir linkuvis rašytojas Juozas Paukštelis (praėjusiais metais sulaukęs 80 metų amžiaus) savo neseniai išleisto atsiminimų knygoj “Dažnai atsimeinu jus” (Vilnius, 1979). Tarp kitų rašytojų (G. Petkevičaitės-Bitės, J. Tumo-Vaižganto, V. Mykolaičio-Putino, P. Vaičiūno ir kitų) ten randame ir beletristinį pasakojimą “Iš seno dvaro”, skirtą rašytojai M. Pečkauskaitei — Šatrijos Raganai atminti. Netoli Židikų vieną vasarą jam teko kurį laiką praleisti pas gimines taisant sveikatą, kai buvę pasilpę plaučiai besimokant Šiaulių gimnazijoje.

Šiuose atsiminimuose randame ir gan plastišką M. Pečkauskaitės atvaizdą: “Stovėjau svetainėje prie lango, kukliai klausia pasikalbėjimo ir stengiausiai gerai išžiūrėti į rašytoją. Plaukai juodi, tankūs, veidas apvalus, gelstelėjęs, o didelėse juodose akyse, net saulei į kambarį smarkiai šviečiant, nė mažiausio spindulėlio. Tarpais rodėsi, kad jos akyse ir gelsvame veide kažkokia paslaptis glūdi, sunki ir kieta, tarpais — kad kančia, skausmas, o tarpais nė nesupratau kas. Tik jaučiau jai pagarbą. Kartu buvo ir kažko gaila.” (p. 98).

Kartą, su ja bevažiuodamas, užsiminęs ir apie

“Viktutę”, kad ją dukart skaitęs, kad “labai patiko”. Rašytoja atsakiusi: “Aš dėl jos dažnai raus-tu . . . Kai rašiau, buvau dar visai jauna. Dabar rašydama, gal kiek geriau parašyčiau” (p. 100).

Čia pasireiškė jau anksčiau minėtas M. Pečkauskaitės tobulumo troškimas, jos nesitenkinimas tuo, kas parašyta, net nebenoras skaityti tai, kas išspausdinta.

Kitamet pasitaikiusi proga rašytoją aplankyti ir jos pačios bute. “Ji paprašė mane į savo “apart-mentus” — tai buvo tik du nedideli kambariukai kitame klebonijos gale, trečias priklausė jos sese-riai. Kambarys apytamsis, su vienu nedideliu lan-gu ir gerokai visokiomis spintelėmis, skrynelėmis,

kuparėliais apkrautas. Pažvelgęs į tuos vis kito-kiu audiniu pridengtus kuparėlius, pagalvojau: “Turbūt kokių brangių daiktų jie pridėti, juk iš didelių ponų kilusi, karieta važinėjusi” (p. 109).

Kaip žinome, M. Pečkauskaitė, puoselėdama neturto dorybę, nė valdžios siūlomos pensijos ne-norėjusi priimti.

Paskutinį kartą Mariją Pečkauskaitę rašyto-jas J. Paukštelis matęs jau būdamas gimnazijos mokytoju, kai ji kartą Mažeikiuose jaunimui skai-čiusi paskaitą. Buvusi labai pasikeitusi, suvargusi, o ir apsirengusi visai paprastai, buvę liūdna. Po dviejų metų vasarą išgirdęs, kad mieloji rašytoja baigė žemės kelionę.

☆☆☆

KALĖDŲ SENELIS

B. M.

Gal ne visi žino, kad Kalėdų senelis buvo My-ros vyskupas 4-tame amžiuje ir žymus dideliais gai-lingumo darbais vargšams.

Šiandien Kalėdų senelis virto vaikų pasaka, ateinantis per kaminą su dideliu maišu dovanų Kū-čių vakarą. Sunku tikėti, kad tai prasidėjo prieš 1600 metų su Šv. Mikaloju, Myros vyskupu Turki-joj.

Šv. Mikalojus yra populiariausias šventasis Ry-čių Europoje. Istorikai sutinka, kad Mikalojus gimė Pataroje iš turtingų tėvų, kurie jį paliko našlaitį. Jis tapo vyskupu ir visus paveldėtus turtus išdali-no vargšams.

Imperatorius Dioklecijonas jį nubaudė kalėji-mu už katalikų tikėjimo platinimą. Imperatorius Konstantinas jį išleido iš kalėjimo. Šv. Metodijus apie jį rašė, girdamas jo kovojimą prieš Arijaus hereziją, kuri neigė Kristaus dievybę.

Šv. Mikalojus mirė 345 m., palaidotas Myros ka-tedroje. Imperatorius Justinijonas I pastatė jo gar-

bei bažnyčią Konstantinopolyje 6-tame amžiuje. Kada saracėnai užplūdo Rytus ir užėmė Myrą, ita-lai pagrobė šventojo palaikus ir pervežė į Italiją 1087 m., padėdami naujoji bažnyčioj, Bari mieste, kur jis yra ir šiandien.

Šv. Mikalojus pateko Bizantijos liturgijoje var-du Nikalojus. Tas pats šventasis. Jis yra laikomas belaisvių ir jūreivių globėju, taipgi Rusijos, Grai-kijos ir Italijos. Prancūzijoje ir Vokietijoje yra apie du tūkstančiai bažnyčių jo garbei, Anglijoje 400 baž-nyčių jo vardu. Penki popiežiai turėjo jo vardą.

Viena įdomi legenda iš šv. Mikalojaus gyveni-mo, būtent: kaip jis pasirūpino trijų vargšo žmo-gaus dukterų vedybomis. Nakties metu šventasis metė mažytę auksinę piniginę į atvirą langą, kur miegojo trys seserys, kad atneštų joms laimę ište-kėti. Ir visos ištekėjo.

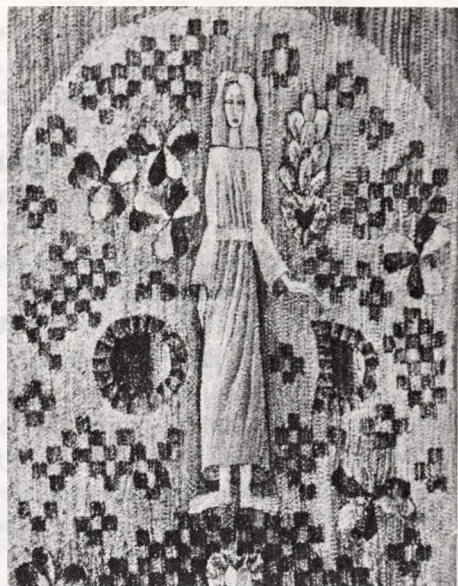
Tai virto papročiu, ypač Amerikoje, danų ir olandų protestantų tarpe, mesti piniginę gruodžio mėn. 6 d., kada yra švenčiama Mikalojaus šventė.

IŠ MOTERŲ KOVŲ UŽ LYGIAS TEISES ISTORIJOS

P. GAUČYS

Nūdien niekas neginčys, kad moderni moteris yra veiklesnė, verzlesnė ir mažiau sentimentali nei praeityje. Tačiau kovoje už būvį ji prarado daug savo buvusio švelnumo, žavumo ir dažnai daug savo dorybių. Jeigu dabar ji naudojasi lygiomis teisėmis, tai senovėje ji buvo visiškoje savo vyro priklausomybėje. Žiloje senovėje ji nebuvo asmenybė, o teisingiau — naminis gyvulys, reikalingas giminės tęstinumui palaikyti ir namų židiniui saugoti. Vyras medžiojo, kariavo, o aukštesniam civilizacijos laipsnyje ganė didžiules bandas, arė ir sėjo, o dar vėliau — užsiiminėjo įvairiais amatais, uždirbdavo pragyvenimo išteklius. Grįžęs namo, ar tai į barbarišką palapinę, ar į ūkininko lūšną, ar į miestelėno namus, jam reikia šeimininkės valgiui paruošti ir draugės guoliui. Toks buvo moters vaidmuo, jau nekalbant apie tai, kad jai reikėjo auginti vaikus ir atlikti visą eilę antraeilių darbų, kaip skalbimas, siuvimas, daržininkystė ir t.t. Už tą savo vargą ji gauna maistą, drabužius ir retkarčiais puošmenų. Būdama jauna mergaitė, ji ruošiamą namų vergijai. Ji niekad neišmokoma to, kas galėtų jai patarnauti, bet viso to, kas privaloma, kad ji galėtų kitiems patarnauti. Atėjus vedybų laikui, tėvas jai išrenka vyrą, kuris duoda jai vaikus. Net ir pati meilė jai primetama, kaip pareiga, kaip našta. Gyvendama mieste, ji irgi yra atskirta nuo pilietinio gyvenimo ir palikta siauram šeimos židinyje.

Dabartinėje savo būklėje moteris tesiskiria nuo vyro tik savo lytimi bei fiziologiniais ypatumais, kurie jokių atvejų nemažina nei jos teisių, nei pareigų, nei užsiėmimo, nei jausmų. Mergaitės ir berniukai kartu mokosi, žaidžia, ruošiasi tom pačiom

Z. MICKONIEŲ VILNIAUS LEGENDA

profesijom, prisiima tą pačią riziką, praktikuoja tą patį egoizmą. Abu gyvena, kaip jiems atrodo geriau tvarkosi pagal savo įgeidžius. Moteris jau nebe šeimininkė, bet pinigų pelnytoja. Ji nieko neskolinga vyrui, ir vyras nieko neskolingas jai. Joks ekonominis, teisinis ar dvasinis ryšys jų neriša vieną prie kito. Jų jungtis tepriklauso tik nuo jų pačių noro ar malonumo.

Tokie yra du kraštutinumai, kuriuose moteris gali vykdyti savo paskirtį. Kartais būna tarpinių būklių, kuriose kiekviena visuomenė sudaro savo santuokos bei šeimos įstatymus. Savo esmėje kiekviena civilizacija būdinga tuo, kad ji linksta į vieną ar į kitą kraštutinumą: moters pavergimą šeimai ar į moters savarankiškumą mieste. Šia proga įdomu pastebėti sociologų tvirtinimą, kad visuomenės raida, apskritai imant, vyksta laipsniško moters išsilaisvinimo linkme. Juo arčiau civilizacija stovi prie savo pradžios, juo stipriau moteris laikoma vergės būklėje. Mat, tada fizinė jėga turi didžiausią reikšmę ir jokia dorovė neriboja egoizmo. Tuo būdu vyras moters atžvilgiu turi dvigubą pranašumą: kumščio ir ginklo. Tuo pačiu metu jis yra patinas, linkęs stipriai kirsti, medžiotojas-maitintojas, globėjas-karys, viską duodas, viską galintis. Vėliau, kai visuomenė pasiekia aukštesnio raidos laipsnio ir kai išsivysto ryškesnė samprata, moteris daro pažangą savo orumo bei laisvės atžvilgiu. Savo šeimos židinyje susilaukia pagarbos ir dalies valdžios. Paskui netgi ir pačiam mieste padidėja jos įtaka ir jos laisvė. Ir tada iš vyro ji pradeda reikalauti pilnos savo teisių lygybės.

Negalima nuneigti, kad krikščionybė, paskelbusi žmonių lygybę kūrimo ir išganymo darbe, galimai prisidėjo prie moters socialinės būklės pa-

keitimo. Krikščionių raštuose yra daugybė tekstų, pabrėžiančių ne tik abiejų lyčių dvasinę lygybę, bet ir vyro pareigą moteryje gerbti laisvą asmenybę, jam pačiam lygią draugę. Tuo atžvilgiu užtenka palyginti Romos bei klasinės Graikijos istoriją su viduramžių Europa, kad pamatytume, kokia moterų įtakos ir orumo pažanga šeimos bei socialiniam ir netgi politiniam gyvenime buvo padaryta. Tačiau reikia pripažinti, kad jeigu krikščonybė savo pagrįdine dvasia įkvėpė moters teisių atstatymą, taip pat ji tam tikru būdu stabdė moters socialinį iškilimą. Mat, tikėjimo tiesas tada aiškino teologai vyrams, dažniausiai vienuoliai, kurie nevisad pabrėždavo moterims lygių teisių reikalą praktiškam gyvenime. Krikščioniška moralė nepasitikėjo sugedusia žmogaus prigimtimi ir besirūpindama sustiprinti socialinę santvarką, vertė moteris užsidaryti namie ir savo nežinojime. Per visus viduramžius iš sakyklų aidėjo prakeikimai Jievai, kaip šėtono pagalbininkei. Dažnai juos paremdavo satyrinių novelių rašytojai. Tiesa, mistinio įkvėpimo kurtuazinė literatūra idealizavo moterį ir aukštino meilę, bet ji buvo paplitusi tik aristokratinuose ir gan siauruose sluoksniuose, vieninteliuose, kur moteris rasdavo kultūrinę aplinką ir naudojosi šiočia tokia laisve.

Moterų išsilaisvinimo eigoje Atgimimo (Renesanso) laikais iškilo dvi prieštaringos srovės. Humanistai, jusliniu atžvilgiu linkę į senovę, stengėsi moterį vėl paversti namine verge ar malonumų gyvuliu. Tačiau iš kitos pusės ir pagal tai, kaip jis kėlė protestus prieš krikščionišką asketizmą ir kursė maištauti prieš jį, atgimstantis humanizmas negalėjo susilaikyti neskatinamas moteris sukilti. Humanistai rašytojai kėlė moterų lyties pranašumą ir reikalavo joms tinkamo švietimo. Savo pradžioje reformos judėjimas pasirodė moterims nepalankesnis ir daug griežtesnis už Bažnyčios asketizmą, bet jis nekludė jausminiam gyvenimui vystytis. Netrukus paplito eibės kurtuazinės meilės romanų (garsus ispanų "Amadis"), kurių įtakoje, nepaisant reformatų išpuolių, moteris įžengė į švietimo amžių išdidesnę, laisvesnę, reikalaujanti sau pagarbos, daug skaitanti, įkvepianti poetus, išivaizduojanti pasaulio istoriją besisukant aplink meilę jai. XVII šimt. buvo daug rašoma bei ginčijamasi moterų teisių klausimu, ypač Prancūzijoje, kur romanų ir aristokratinų salionų dėka moteriai užtikrinamas pasaulietinis viešpatavimas bei teisė pasirinkti sau vyrą, pažinti dvasinius džiaugsmus ir pasaulio teikiamus malonumus.

Bet vėliau, kilusi prancūzų revoliucija, išleidusi garsią žmogaus teisių deklaraciją, iš esmės moterų išlaisvinimui mažai tepasitarnavo. Kaip istorikai aiškina, ši deklaracija turėjusi mintyje ne žmo-

gaus, bet vyro teises, todėl joje nieko nerandame apie moterų teises. Pats Napoleonas, išleisdamas civilinį kodeksą, ilgiam laikam įtvirtino moters pavaldumą vyrui. Tuo būdu XIX šimt. pradžia moters teisių praplėtimo atžvilgiu nebuvo palanki. Tačiau tuo metu įsisiūbavęs romantizmo judėjimas tolimesnei jos būklės pažangai buvo naudingas, jei ne teisinėje, tai bent idėjų ir papročių sušvelninimo srityse. Jis idealizavo moterį ir supoetino meilę, ją nukreipdamas nuo mokslų ir nuo veiklos. Ilgainiui tas romantiškas moters idealizavimas pasireiškė aštriais reikalavimais moteriai teisių į laimę, išsižadavimą ir laisvę širdžiai bei jausmams.

Apie 1880 m. Prancūzijoje buvo daromi pirmi nedrąsūs mėginimai leisti mergaitėms lankyti vidurines mokyklas. Tačiau 1894 m. Prancūzijos švietimo ministeris vienoje savo kalboje pareiškė: "Prancūzija negali laužyti tradicijų ir leisti, kad berniukai ir mergaitės turėtų tą patį išsilavinimą, nes tai prieštarauja sveikam protui". Tik XIX šimt. gale su Europoje prasidėjusia pramonine revoliucija gavo pradžią pats žymiausias naujųjų laikų įvykis, kai moteris išėjo dirbti už šeimos ribų už atlyginimą ir pradėjo rungtyniavimą su vyru. Jos dalyvavimas socialinėje, o kartais ir politinėje veikloje atpalaidavo šeimos varžtus, susilpnino santuokos ir šeimos ryšius.

Mūsų šimtmečio pradžioje, bet ypač po I-o pasaulinio karo, moters padaryta pažanga savarakiškumo ir lygių teisių atžvilgiu buvo greitai ir reikšminga dėl dviejų priežasčių. Pirmoji apima dorovinę, intelektualinę, politinę ir sritis, kurios užtikrina individualumo laimėjimą ir tuo pačiu parėmė feminizmą. Daugelyje valstybių tobulesnė demokratija įtvirtino savo įstatymus ir papročius, ypač anglosaksų ir Skandinavijos šalyse, taip, kad moterims pavyko dar prieš karą atsistoti lygiomis su vyrais kultūros, sporto, profesinės prekybos, darbo unijų ir netgi politinio gyvenimo srityse. Plačiai besireiškias socialistų judėjimas neneigė individualizmo. Jis žmogui žadėjo platesnį žemės turtų paskirstymą, laisvesnį savo instinktų patenkinimą. Jis asmenį pririšo prie valstybės, bet žadėjo, kad šis vienintelis ponas jį atpalaiduos nuo visų tironų ir baigs pats savaime išnykdamas. Moterims jis žadėjo, kad valstybė nebus toks absoliutus ponas, koks buvo tėvas, mažiau reikalaujantis nei vyras, mažiau griežtas nei kunigas.

Kitos tuos įvykius lėmusios priežastys buvo socialiniai sukrėtimai, įvykę dėl Didžiojo karo, įgalinę įgyvendinti moters aspiracijas. Per ketverius metus užsitęsęs karas atitraukė nuo darbo 30 milijonų Europos darbininkų, palikdamas moteris rūpintis ūkio gamyba. Aštuoni milijonai žuvusių pa-

liko našles be išteklių, merginas be sužadėtinių ir didelę tuštumą dirbančiųjų tarpe.

Tuo būdu visoje Europoje, o ypač pramoninėse šalyse, Pasaulinis karas pagreitino ir išplėti judėjimą, kuris XIX šimt. vidury pakeitė namie dirbančią moterį į socialinę darbininkę. Šis reiškinys apėmė ne tik visus dirbančiuosius, bet ir visus miestiečių sluoksnius. Minios merginų mokėsi, laikė egzaminus, gavo diplomus ir ėjo dirbti į administracijos įstaigas, į laisvas profesijas. Išsivysčiusiose visuomenėse, kur svarbios pareigos susijusios su protiniu sugebėjimu, o jau nebe vyriška jėga, jau nebuvo rimtų kliūčių moterį laikyti amžinai išskirtą. Ir nuo tada moteris įgyja tą pačią kompetenciją kaip vyras ir visuomenei teikia tą patį patarnavimą, ką ir vyras, savo darbu užtikrina sau pragyvenimą ir, jeigu ištekėjusi, paremia šeimą papildomom lėšom.

Baigiant šią trumpą apžvalgą, atrodo būsiant pravartu ją papildyti keliom pastabom apie moters laikyseną ir apie vyro ir moters pagrindinius skirtumus bei savybes.

Prancūzų rašytojas Fenelonas savo studijoje apie mergaičių švietimą yra pažymėjęs: "Pasaulis nėra šmėkla, o visų šeimų santalka, ir kas, jei ne moterys, gali geriau jį prižiūrėti, nes jos yra rūpestingos, išradingos ir nuolat būna namie. Ir kas bus

su vaikais, kurie vėliau sudarys žmoniją, jeigu jų motinos pačioje jų jaunystėje juos sugadins? Štai moters uždavinys, kuris visuomenei nemažiau svarbus už vyro, nes ji turi tvarkyti šeimos židinį, vyrą padaryti laimingu ir gerai išauklėti vaikus".

O štai kita pažiūra. Ponia Kollontai, rusų revoliucionierė, komunistinės šeimos teoretikė, rašė "Senoji šeimos forma atsidūrė keblumuose; ji be reikalo nukreipia darbininkus nuo našesnių ir kitais požiūriais svarbesnių darbų. . . Senoji šeima atgyveno savo amžių. . . Vietoje individualinės bei egoistinės šeimos iškils pasaulinė darbininkų šeima, kur visi dirbantieji, vyrai ir moterys, visų pirma bus draugai. . . Tie nauji santykiai žmonijai užtikrins visus laisvos meilės džiaugsmus, sutaurintus abiejų sutuoktinių tikra socialine lygybe".

Taip susikerta dvi sociologinės sampratos, susijusios su moters psichologija. Pagal pirmąją moteris turi ypatingą sugebėjimą tvarkyti naminius reikalus, auklėti vaikus ir rūpintis vyro laime. Ji turi įgimtą polinkį smulkmenom, ji išradinga, įtaigojanti. Pagal antrą — grynai revoliucinę sampratą — moteris yra skirta tam pačiam uždaviniui kaip ir vyras. Visų pirma ji yra jo darbo draugė, kas leidžia manyti, kad ji ir kad jis turi tas pačias įgimtas ar įsigytas fizines, intelektualines ir dorovines kvalifikacijas.

K. ŠIMONIS

BIRŠTONO MOTERYS

Tačiau pripažįstant visiem žmonėm lygią teisę į darbą, reikia pripažinti ir darbų atlikimo suderinimą su priemonėmis. Visiems aišku, kad moters prigimtis geriau tinka namie atliekamam darbui nei kaimui ar darbui fabrike. Dabartinėse mūsų sąlygose moteris turi imtis visokių darbų ir užsiėmimų, bet sunku suprasti, kodėl projektuojamoje idealioje visuomenėje moteriai numatomi ir fabrikiniai darbai. Mat, ne vien moters fizinė prigimtis skatina moterį į kai kuriuos uždavinius, reikalaujančius turėti skonį, sugebėjimą ir kantrybę labiau nei iniciatyvą ir patvarumą. Vyras ir moteris vienodai protingi, tik skirtingai galvoja. Apskritai imant, jai pripažįstami intuityvūs sugebėjimai ir beveik spėjimo dovana, kas ją įgalina estetinėje bei moralinėje srityje suprasti kai kurias tiesas, kurias vyras dažnai išvelgia tik ilgos analizės keliu. Tačiau iš kitos pusės, kaip vienas prancūzų mokslininkas tvirtina, moteris puikiai žino, ką ji turi daryti šiandien, tučtuojau, bet retai kada žino, ką ji veiks už trijų dienų. Ji puikiai žino, kokių priemonių jai reikės imtis savo tikslui pasiekti, ir niekas negalės nuo to tikslo ją nukreipti. Jos kelias gali būti labai vingiuotas, ji daro reikalingus posūkius, bet visad pasiekia savo tikslą. Abejonės nelaimėti, pasimetimo jausmas, moralinė ar metafizinė neviltis — tai vyriškos sielos savybės. Jos nevilioja abstraktūs dalykai, nes jos protas labiau linkęs į subjektyvumą, nes ji labiau pasiduoda jausmui ir kūniškiems išpūdžiams. Čia glūdi jos silpnybė. Ji daug giliau išgyvena gailesį, švelnumą ir daugumą gerų ar blogų žmogiškų aistrų daug stipriau už vyrus. Moteris nepraeina, nematydama kitų liejamų ašarų, kitų tekančio kraujo. Ji nušluosto ašaras, aptvarsto žaizdas.

Iš to aiškėja, kad moteris negali visko padaryti, bet kad įgimti gabumai ją nuteikia į tam tikras sritis, į tam tikrus uždavinius, į tam tikrus patarnavimus. Ji mažiau linkusi į valdymo sritį, į aukštąją matematiką, filosofiją, muzikinę kompoziciją, žodžiu, į grynųjų mokslų veiklą. Ji pasižymi administracijoje, skaičiavimuose, dorovinio pobūdžio diskusijose, menų interpretavime, sentimentalinėje ir romantinėje literatūroje. Tuo būdu ji pašaukta vaidinti vaidmenį ne vien tik šeimoje, bet ir už jos ribų. Plačiu mastu imant, ji yra vyro bendradarbė.

Statyti ir kovoti yra vyro uždavinys. Moteris gi turi jėgą savo silpnybėje: meilei ir gailesiui sukurtą širdimi ji vaidina vyro įkvėpėjos vaidmenį, ji išsvelnina jo savanaudiškumą, ji pakursto jo drąsą, kai jis ko imasi: poetinės kūrybos, politinės veiklos ir, netgi jam vykdant paprastą savo kasdieninį darbą, ji yra jo skatintoja.

Kaip P. H. Simon teisingai sako, kad nepaisant kokios būtų padarytos socialinės pažangos, kokios

įvyktų revoliucijos, kokios susikurtų civilizacijos, visad žmogiškoje būklėje išliks du faktai, prieš kuriuos jokios teorijos, jokia valstybės prievarta nieko neįstengs padaryti: instinktas, kuris vienas prie kito stumia vyrą ir moterį abipusėje meilėje dalintis didžiausiu žemišku džiaugsmu, ir tas dėsnis, kurio dėka rytdienos žmogaus drama kasdien išsprendžia ant motinų kelių.

☆ ☆ ☆ ☆ ☆ ☆

SCHONGAUER

SVENTOJI ŠEIMA

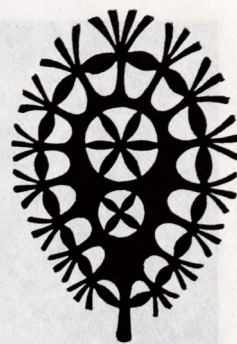
*Tu ne deimanto spindesys šaltas
Ir ne tolimes žvaigždė.
Tu, motin, rankų šiluma,
Širdies lobs,
Neišvagiamas,
Nesudegamas —
Kaip Dievo Žodis.*

M. BUTKIENĖ

RUONIS SPINTOJE

(KALĖDŲ ATOSTOGOS)

DANGUOLĖ SADŪNAITĖ

SENAS RUONIS spintoje.

Po Naujų Metų, dvyliką dieną Kalėdų —
nupirksiu tau naują, kailinį paltą . . .

*

Laikas yra dabar, šiandien.

Saulė nusileidusi giliai kilime —

Ir eglutės šviesos:

mėlynos, raudonos,

geltonos, žalios, baltos.

Kiek daug klausimų jos gyvenime išriša?

(Kaip gyventum, tu ir aš:

be šviesos, be vilties, be meilės?)

*

“Ar žinai, Tetka”, aš klausiu jo —

“Kokioje gatvėje yra čia pagrindinė miesto biblio-
teka?”

“Mickevičiaus gatvėje”, jis tuoj pat man atsako
ir paskui nusišypso labai kalta šypsena.

Ir dar priduria:

“Juk pati žinai, ji yra Michigano gatvėje, mūsų St.
Louis mieste . . .”

Ir tikrai,

ta vienintelė biblioteka svarbi jo gyvenime buvo ir
yra

Mickevičiaus gatvėje.

Ir tas vienintelis miestas, tai Kaunas.

*

Rytas yra permatomas kaip šaltinis.

Penkta valanda po pietų, jis įjungia televiziją.

Oro žinios . . .

Kambarys pripildo triukšmu.

Ponas Coleman pranašauja vienokias oro žinias.
Tėvas visapusiškai jomis ir ponu Coleman nepaten-
kintas: išpranašauja visai kitokią, daug daugiau opti-
mistišką orą! . . .

Balsu, bent trims oktavoms už pono Coleman aukš-
tesniu . . .

Tuo pačiu metu girdisi tik šiek tiek prislopinta ra-
dijo muzika.

Ir aš išjungsiu prosą —

bėgu čia prie vieno lango, čia prie kito:

ir pro vėsus, tamsų stiklą

stengiuosi išžiūrėti į vakarą trumparegėmis
akimis . . .

Ir tiek daug klausimų.

Ar siela kurčia tamsai?

Sniego balsui?

Neribotam sniego spinduliavimui, ar kurčia?

* * *

Kiekviena klaida kainuoja.

(Vyšnių kekės.)

Ir kas bus, kai ateis pavasaris?

Ir išdėstys aplink mus savo spalvas?

*

Pono Coleman balsas staiga nutrūksta.

Aš grįžtu prie šviežiai išskalbtų baltinių . . .

Sninga.

Vis ir vis didesnės bangos ‘angelų muzikos’ užlieja
kambari.

Nenustebčiau, jeigu ši muzika išplukdytų eglutę
pro langą su visais jos papuošimais . . .

Į gatvę,

į tenai, kur didelis judėjimas: kur skuba automo-
biliai;

kur sniego valymo mašinos garsai . . .

Ir tėvas, nenorėdamas kad aš nuobodžiaučiau,

garsiai skaito straipsnius iš laikraščio . . .

arba Arabų paveiktas, stengiasi įvelti mane į poli-
tinį ginčą . . .

Suskamba telefonas:

ir beveik tuo pačiu metu pasigirsta labai įsakmin-
gas durų skambutis.

*

Ak, tos ramios, ilgos žiemos naktys,

kai užsidega mummyse svajonės:

kaip statūs žvaigždžių kritimo takai . . .

Ar pirsime šiais metais raudoną poinsetą iš
JEWEL krautuvės?

Kokią bepirtumėm,

kelionė į krautuvę nebus tokia įdomi,

kaip pirkimas eglutės —

tą vieną vienintelį kartą metuose . . .

FRANCISCO GOYA

BERNIUKAS

SU PAUKSTELIU

IR KATĖM

Ak, Kalėdos, ir tie vaikų pabučiavimai:
tas auksinis bičių įgėlimas į lūpas . . .
(O dieną prieš tai,
pati vyriausioji tėvo anūkė —
pirmą kartą savo gyvenime vaidino medį;
O medis juk simbolis gyvybės.)

*
Eglę,
tikrą, gyvą su kvepiančiom šakom —
nešėm dešimt blokų namo . . .
Skersvėji,
tarp dienos ir nakties —
sustojome pailsėti . . .
Ir tas įsiklausymas
į apsnigtų medžių nugaros šlamesį . . .
Į tą žiemos norą, suburti, suburti mus visus kartu.

* * *
Ir tas nuostabus saulėleidžio grožis.
Stovime gatvėje ir žiūrime: tėvas ir aš —
lyg įsilaužę į brangenybių krautuvę . . .

*
Kūčių diena.
Rytoj Kalėdos.
Septintą valandą iš ryto skubame į Mišias.
Sninga ir pučia smarkus vėjas . . .
Tėvas kažką man pasakoja: plačiai mosikuodamas
rankomis.
(Tą rytą, per keistą apsirikimą —

jis pažadino mus bent vieną valandą per anksti . . .)
Vėjas smarkus: kelias leduotas.
Aš nieko negirdžiu;
aš per daug toli nuo jo atsilikusi . . .
Išdėstęs reikalą —
atsigręžęs jis nustemba, nusijuokia —
Jį girdėjo tik oras . . .

*
Grįžtant namo — diena jau šviesesnė.
Diena prailgėjusi viena paukščio daina.
Kambaryje gyvosios eglės kvapo tinklas.
Ir senas ruonis spintoje.

**Po Naujų Metų, dvyliktą dieną Kalėdų —
nupirksiu tau naują, kailinį paltą . . .**

*
Laikas yra dabar, šiandien.
Saulė nusileidusi giliai kilime —
Ir eglutės šviesos:
kiek daug klausimų jos gyvenime išriša?
Mėlynos, raudonos.
Geltonos, žalios, baltos . . .

*
Rytoj Kalėdos.
Diena rankose, kaip žvaigždė.
Kaip gyventumėm, tu ir aš:
kaip gyventumėm —
be šviesos, be vilties, be meilės?
Be Kalėdų Gimimo

KOTRYNOS GRIGAITYTĖS ARTEJANČIO

SAULĖLYDŽIO POEZIJA

PR. NAUJOKAITIS

Kotrynos Grigaitytės šeštasis eilėraščių rinkinys, išleistas 1980 metais, pavadintas **MARIŲ VĖJUI SKAMBANT**. K. Grigaitytė yra temperamentinga poetė, į kiekvieną savo eilėraščių rinkinį įliejanti kanors būdinga iš kaktik pergyvento gyvenimo tarpsnio. Nerūpestingos jaunystės žaismingumas, romantiškai šviesios mergaitinės godos atspindėjo jos pirmajam rinkiny „Akys pro vėduoklę“ (1937). Lyrinės širdies paslaptis išsakė rinkiniai „Paslaptis“ (1950) ir „Širdis pergamente“ (1956). Artėjančio į rudenį gyvenimo svajingos nuotaikos išsakytos „Draugo“ poezijos konkurse premijuotam rinkiny „Rudens sapnai“ (1963) ir „Trapus vakaras“ (1968).

K. Grigaitytės poezijos savybės gana įžvalgiai yra aptarusi literatūros vertintoja V. Skrupskelytė. Ji knygoje „Lietuvių poezija III“ taip rašo: „Kotryna Grigaitytė pasaulį mato pro savo individualių jausmų prizmę. Ji nebando jiems duoti gilumo ar jėgos, bet greičiau pasirenka lengvą, žaismingą stilių, poetinį žodį tarsi paverčia grakščių miniatiūrų ar scenos dekoracijų linijomis. Eilėraščio veiksmas — tai poetės spontaniškas, impulsyvus veržimasis vaizduote atitrūkti nuo kasdienybės“.

Tokiomis pat savybėmis pasižymi ir paskutinis rinkinys „Marių vėjui skambant“. K. Grigaitytė švelniomis pastelinėmis poezijos spalvomis nudažo visą aplinkumą, supoetina kasdieninę tikrovę ir savo jausmus išsako dažniausiai laisvo eiliavimo trumpučiais eilėraščiais, tiesiog miniatiūromis, spindinčiomis lyg maži simpatiški perlukai.

Rinkinyje vyrauja resignacinės gyvenimo pavakarės nuotaikos. Tačiau labiausiai poezijos mėgėją eilėraščiuose žavi poetės pastangos dar nepasiduoti, pūsti prieš vėją, atsiskirti į pavasarį ir saulės tekėjimą, noras buvusias gyvenimo naštas pasiimti iš nau-

jo, eiti kalnais į pavasario pradmenis, žavėtis, pienės šilko trapumu. Nors senųjų laikų šienpioviai, tokie mieli ir artimi atsiminimuose, nepareis ir nepardainuos, bet grįžti senomis pėdomis, kurias jau užpustė bėgančio laiko vėjai, yra miela, malonu, gaivu. Saulėtekių akimirkos trumpėja, vakarus nusineša naktis, o poetės širdis taip norėtų, kad laikas bent valandėlę sustotų ties palaimos valandėle. Ta širdis kartais išgeidžia nepasiekiamo, negalimo. Čia norisi ištisai išrašyti titulinį eilėraščių „Marių vėjui skambant“, kuriame geidžiama, kad grįžtų mylimas asmuo iš ten, iš kur niekas nebe-grįžta:

O, kad tu pareitum kada nors kaip
svečias,

Ar iš tolo pamojuotumei ranka.

Be audros, be vėjų lapus šalnos
krečia . . .

Paviešėk parėjęs, kol dar esam čia.

Ilgesys suskaldė juodą skausmo
uolą —

Tolumoje gyvą vėl tave regiu.

O širdis išalkus į žvaigždynus
puolas,

Prie vėlenos glaudžias miršančių
drugiu.

Lauksiu aš prie kelio ilgai ar
neilgai . . .

Vieniša, priglūdus provėžoj
drėgnoj.

Pasitikt ateiki, lino žiedui žvilgant,
Marių vėjui skambant gėstančioj
dienoj.

Poetę baugina ant karsto krintanti paskutinė žemės sauja, ji lyg nujaučia, kad trapiam namely jos žvaigždutė užges, ir ji pati pasiliks lyg peteliškė sparneliais prisišliejus erškėtrožės lape, bet guodžiasi, kad jos sapnai gyvens daug ilgiau už jos pačios buitį, kad poetinės iliuzijos patvaresnės už patį gyvenimą.

Rinkinio 73 eilėraščiai padalinti į

tris skyrius: „Į amžių eiseną“, „Nedalink savo dovanų“ ir Pasakų raktai“. Įtaigiausias yra pirmasis skyrius — jis žavi resignacinėmis nuotaikomis ir pastangomis pasipriešinti saulėlydžio šešėliams. Gražu, kad naujasis rinkinys prabyla į skaitytoją subtiliu poetės jausmu, grakščiu žodžiu, supoetinta kasdienybės tikrove.

Kotryna Grigaitytė, **MARIŲ VĖJUI SKAMBANT**, lyrika. Viršelis ir iliustracijos Pauliaus Jurkaus. Išleido „Darbininkas“, išspausdino Pranciškonų spaustuvė, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, 1980 m., 108 psl. Neapžymėta nei kainos, nei tiražo.

SPAUDA YRA GRAŽIAUSIA DOVANA

LITHUANIAN FAMILY TRADITIONS
LIEUVIŲ ŠEIMOS TRADICIJOS

PRENUMERUOKITE IR
DOVANOKITE "MOTERĮ"
1981 METAIS!

DOC. R. MARČENAS

Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje mokyklos pradėtos steigti XVI a. pabaigoje prie bažnyčių ir vienuolynų. Čia buvo mokoma maldų bei giesmių, lotyniškai skaityti, rečiau — rašyti ir skaičiuoti. Jose mokėsi tik berniukai, daugiausia bajorų sūnūs.

XVI a. pirmoje pusėje Lietuvą pasiekia reformacinis judėjimas. Reformacijos šalininkai prie savo bažnyčių taip pat energingai steigė mokyklas. Štai tuo metu evangelikų mokyklose pirmą kartą mūsų krašte galėjo mokytis ir mergaitės. Tačiau apie XVII a. vidurį daugelis reformatų mokyklų buvo uždarytos. Evangelikams rūpinantis, 1539 m. Vilniuje buvo atidaryta ir pirmoji Lietuvoje aukštesnio tipo mokykla. Daugiau vidurinių mokyklų — kolegijų buvo įsteigta tik antroje XVI a. pusėje ir XVII a. Mokslas jau trukdavo šešerius metus — trejus metus buvo mokomasi žemesnėje gramatikos klasėje ir trejus — poetikos ir retorikos klasėje. Į kolegiją buvo priimami jau pramokę rašto jaunuoliai. Aukštesniojo tipo kolegijose buvo mokomasi devynerius metus — prisidėdavo trejų metų filosofijos kursas. Kolegijose mokėsi bajorų ir turtingų miestiečių vaikai, pasitaikydavo, kad į jas patekdavo net pabėgusių baudžiauninkų, tačiau nepavyko rasti žinių, kad jose būtų mokiusios mergaitės. Į kryžiuočių užgrobtose vakarinių lietuvių žemėse įsteigtas pradinės bei vidurinės mokyklas mergaitės taip pat nepakliūdavo. Tik 1737 m., Mažojoje Lietuvoje (Rytų Prūsijoje) paskelbus 7-14 metų vaikų privalomą mokymą, čia gyvenusios lietuvaitės, matyt, dažniau pramokdavo rašto. XVIII a. pabaigoje čia veikė apie 1000 lietuviškų mokyklų. Tačiau nuo to amžiaus vidurio greta lietuvių dėstomosios kalbos vis tvirtesnes pozicijas įgyja vokiečių kalba. XVIII a. antroje pusėje šiame krašte kuriami vidurinės mokyklos tipo mergaičių licėjai, į kuriuos patekdavo ir viena kita lietuvaitė.

1773 m. įsteigus Edukacinę komisiją, pradinės mokyklos žlungančioje Lietuvos-Lenkijos valstybėje tapo pasaulietiškesnės, lietuviškoje valstybės dalyje — lietuviškesnės. O vidurinėse

mokyklose, kuriose padaugėjo dėstomų disciplinų, dominavo sulenkėjusių bajorų vaikai; lotynų dėstomąją kalbą pakeitė lenkų kalba.

XIX a. pirmoje pusėje carinėje Rusijoje į gimnazijas ir apskrities mokyklas buvo priimami tik berniukai. Dvarininkų ir kitų turtingųjų krašto gyventojų dukterys mokėsi pensiuose, dažniausiai privačiuose. 1809 m. visoje Vilniaus gubernijoje buvo tik 17 mergaičių pensionų. 1851 m. jų dar sumažėjo — Vilniaus ir Kauno gubernijose kartu paėmus tebuvo 21 mergaičių pensionas. Nuo 1837 m. veikė dviejų tipų mergaičių pensionai — pradinės mokyklos tipo ir trimetės nepilnos vidurinės mokyklos. Taigi tuo metu Lietuvoje net bajorų dukterys negalėjo gauti vidurinio išsilavinimo.

Nors feodalinėje visuomenėje moterų švietimu buvo labai mažai domimasi, tačiau, atidžiai peržiūrėjus to meto Vilniaus periodikos puslapius, šį tą apie tai randame. Daugelį to meto publicistų, matyt, patenkino moterų švietimo būklė krašte, tad ir kalbėti nebuvo apie ką, keli šiai problemai skirti straipsneliai atspindėjo oficialųjį požiūrį arba nedaug nuo jo tesiskiriantį. Iš XX a. antros pusės socialinių visuomeninių santykių aukštumos verta pažvelgti, kaip prieš pusantro

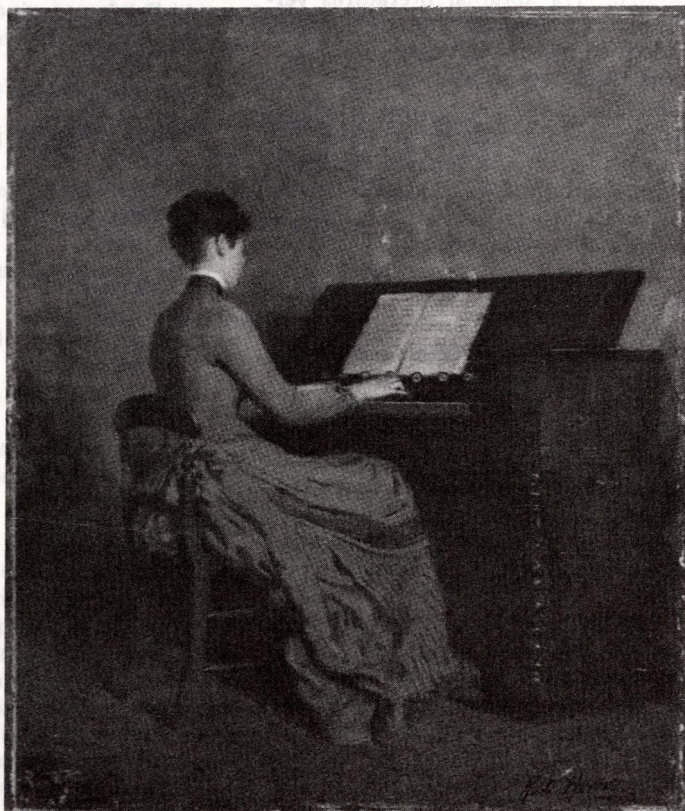
šimtmečio buvo sprendžiamos moterų švietimo problemos. Štai 1816 m. "Vilniaus dienraštys" (4 t.) paskelbto straipsnio apie moterų lavinimąsi autorius tikina, jog svarbiausias moters gyvenimo tikslas — vaikų auklėjimas ir jaukios šeimyninės aplinkos sukūrimas. Todėl, auklėjant ir šviečiant mergaites, daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama "aukštos moralės ir religijos tiesų skiepijimui". Mergaičių tėvai ir jos pačios raginamos studijuoti tuos mokslus, "kurie formuoja sielą ir stiprina protą". Te mergaitės myli savo tautą ir didžiuojasi jos praeitimi, nes labai jau esąs išsigalėjęs svetimų kalbų ir kultūros garbinimas.

Reikia prisiminti, kad nutautėjusi Lietuvos bajorija savaip suprato tautybės ir "savos kultūros" sąvoką. Daugelis buvusioje Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje gimusių ir augusių bajorų didžiudamiesi tvirtindavo: "Esu lietuvis!", tačiau šiuos žodžius išsardavo lenkiškai, nes protėvių kalbos dažniausiai nebemokėjo. Kultūros sferoje juos taip pat mažai kas berišo su gimtine. Daugelis bajorų buvo ištikinę, kad lietuviai — tai tie patys lenkai, tik kitaip šnekantys.

Kito tame pačiame dienoraštyje paskelbto straipsnio autorius apgailestauja, jog Lietuvoje maža mergaitėms skirtų pensionų. Dėl šios priežasties

ROBERT
HARRIS

HARMONIJA

1849

turtingieji savo dukras moko namuose, samdydami guvernantes, kurios išmokančios tik prancūziškai kalbėti, skambinti fortepijonu ir šokti. Tolesniam lavinimui turtingųjų dukros siunčiamos į užsienį, tačiau daugelis nesidomi nei tu šalių mokslu, nei pramone ar kultūra, vien pramogauja. Taigi ir grįžusios neduoda kraštui naudos, nesidomi ūkiu mokslais, net vaikų auklėjimu, rūpinasi vien Paryžiaus madomis ir šukuosenomis. Neturtinųjų bajorų dukrų auklėjimu rūpinasi tik jų motinos, teigia autorius. Mergaitės skaitančios be atrankos, dažniausiai knygas apie meilę ir nuotykius. Straipsnio autorius siūlo joms skaityti knygas, kurios teiktų praktinę naudą, tarp kitų rekomenduojamų knygų paminėdamas įžymių to meto Vilniaus universiteto profesorių Jono ir Andriaus Sniadeckių veikalus, Jundzilo zoologiją bei botaniką ir kt. Taip pat aištingai ragina piliečius nelikti abejingais krašto moterų išsilavinimui, nes jos esančios pirmosios vaikų mokytojos, nuo jų priklausas švietimo lygis Lietuvoje. Todėl kiekviename paviete būtina steigti mergaičių mokyklas. Jeigu kur neatsirastų patalpų, šiam reikalui siūloma panaudoti apleistus veinuolynus; pabrėžiama, kad mergaičių mokyklose turėtų mokytojai išsilavinusios, specialius pažymėjimus turinčios moterys.

Autoriaus mintys ir pasiūlymai atskleidžia tiems laikams būdingą požiūrį į moterų švietimą. Yra pagrindo spėti, kad autorius buvo susijęs su Vilniaus imperatoriškuoju universitetu. Tačiau įveikti luominio ribotumo jį, aišku, negalėjo. Rūpindamasis "krašto moterų" išsilavinimu, jis pirmiausia turėjo galvoje bajoraites ir turtingųjų miestų gyventojų dukras. Absoliučios krašto gyventojų daugumos — baudžiavinių valstiečių moterų neraštingumą autorius, matyt, laikė normaliu dalyku.

Kalbėdami apie moterų švietimą, netgi nariai tokios pažangios draugijos, kaip "Nenaudėliai", neįstengė atsakyti feodalinėje Europoje susiklosčiusio teiginio apie tariamą moters ribotumą. "Nenaudėlių" leidžiamo satyrinio laikraščio "Gatvės žinios" 1820 m. Nr. 199 anoniminis autorius kandžiai pašiepia "buduarų moteris". Jį, kaip ir kitus "nenaudėlius", erzina turtingų bajorų žmonių ir dukterų dvasinė tuštynė ir "savimi patenkinta kvailybė", jų veidmaininga dorovė ir puikavimasis prancūzų literatūros pažinimu. "Nenaudėlių" pažiūrose į moters pareigas šeimai bei visuomenei

jautėsi 1798 m. Prancūzijos revoliucijos idėjų įtaka. Straipsnio autoriaus idealas — moteris — namų šeimininkė, motina, nevengianti užsikrauti vaikų auklėjimo naštos, tikra savo vyro draugė.

Tokios idėjos šiandien neturėtų mūsų stebinti — juk gerokai vėliau, XIX a. pabaigoje, viešąją nuomonę šokiravo Ibseno dramos herojės Noros maištas. Daugeliui buvo nesuprantama, kodėl moters nepatenkina namų puošmenos, mielos vyro linksminojos vaidmuo.

XIX a. viduryje Lietuvoje kūrėsi slapti kursai mergaitėms, kurių mokyimo programa buvo platesnė. Vilniuje veikė kursai, kuriuose, be įprastų istorijos, literatūros, matematikos dalykų, buvo dėstoma gamta, pedagogika, netgi estetika. Muzikos mokė kompozitorius S. Moniuška, piešimo — dailininkas M. E. Andriolis, literatūros — poetas V. Kondratavičius-Syrokmlė. Kursų auklėjimo kryptis buvo aiškiai anticarinė. Tad nieko nuostabaus, kad tokių kursų klausytojos dalyvavo 1863 m. sukilime.

Ką kalbėti apie Universitetą — juk pirmosios mergaičių gimnazijos Vilniuje ir Kaune buvo įsteigtos tik 1860 m.

Po 1863 m. sukilimo carizmui energingai pradėjus vykdyti antiliaudinę nutautinimo politiką, vaikų Lietuvos mokyklose smarkiai sumažėjo. Valstiečiai boikotavo valdines mokyklas, nes jų vaikai čia negalėjo mokytis gimtąja kalba. Tačiau slaptųjų kaimo mokyklų dėka Kauno gubernijoje 1897 m. buvo net 54% raštingų žmonių. Taigi skaičiai ir rašyti gimtąja kalba, taip pat skaičiuoti jose pramokdavo ir kaimo mergaitės. Jaunų moterų raštingumas buvo netgi didesnis, negu vyrų. XIX a. pabaigoje etnografinės Lietuvos ribose veikė 12 vidurinių mokyklų, iš jų net keturios mergaičių, tačiau tik menka dalis čia besimokančiųjų buvo lietuviai. Mokestis už mokslą smarkiai pakilo, todėl darbo žmonių vaikų procentas gimnazijose buvo pasigailėtinai mažas. XIX a. antroje pusėje po truputį plečiasi specialių mergaičių mokyklų tinklas. Jose mokėsi daugiausia bežemių ir mažžemių valstiečių dukterys, nes buvo priverstos ieškoti darbo mieste, ir miesto darbininkų dukros. Specialiose Vilniaus, Kauno ir kitų miestų mokyklose mergaitės buvo ruošiamos tarnaitės pareigoms. Nuo 1871 m. Vilniaus mokslo apygarda ėmė organizuoti dviklases parapišes mergaičių mokyklas su trečiąja specialia amatų klase. Čia neturtingos

PRĄŠOM SUMOKĖTI

"MOTERS"

PRENUMERATĄ

UŽ 1981 METUS!

Administracija

mergaitės pramokdavo namų ūkio tvarkymo bei apskaitos, siuvimo, siuvėnėjimo, mezgimo, vaikų priežiūros, žodžių, buvo ruošiamos dirbti turtingųjų namuose. 1899 m. Vilniaus gubernijoje veikė 18, Kauno — net 29 mergaičių amatų klasės. Tuo metu Lietuvoje buvo įsteigtos ir kelios privačios mergaičių mokyklosios dirbtuvės, kur buvo mažai kreipiama dėmesio į mokymą, o siekiama įdiegti daugiau praktinių įgūdžių.

XIX a. pabaigoje Rusijos imperijoje buvo priskaičiuojama apie 4,5 tūkst. lietuvių, turinčių didesnę, negu pradinis, išsilavinimą. Iš jų Lietuvoje gyveno 2843 asmenys arba 0,18% visų gyventojų. Dauguma lietuvių buvo raštingi, tačiau nebaigę pradinio mokslo.

Laikraščio "Draugas" liudijimu, pačioje XX a. pradžioje Petrapilio aukštosiose mokyklose mokėsi apie 50 lietuvių studentų, Maskvoje — 30, Tartu — 14, Odesoje — 5, be to, lietuvių jaunimas patekdavo į Lenkijos, į kitus Vakarų Europos universitetus. XIX a. pabaigoje jau galėjo būti ir aukštąjį mokslą išsigijusių lietuvių, nes tuo metu Lietuvoje dirbo 11 gydytojų moterų, 36 stomatologės, net 166 moterys dirbo švietimo srityje. Nors to meto Lietuvos mokyklose buvo mokoma rusų kalba, tačiau pradinėse mokyklose pasitaikydavo ir lietuvių vaikų mokytojų. Nežinia tik, ar jos turėjo didesnę, negu vidurinę, išsilavinimą.

Panaikinus lietuviškos spaudos draudimą, 1905-1911 m. Kauno gubernijos žemesnėse mokyklose mokinių skaičius padvigubėjo, apie trečdalis jų buvo mergaitės. Tačiau vidurinis, nekalbant apie aukštąjį, išsilavinimas mergaitėms ir toliau liko labai sunkiai prieinamas...

(Iš "Mokslas ir gyvenimas")

AURELIJA BALASAITIENĖ

Balandžio mėnuo yra žavus Karibų jūroje. Vandens paviršius, panašus į smaragdo spalvos banguojantį, tyvuliuojantį veidrodį, tviską atogrąžų saulės spindulių versmėje. Kai "Countess Cunard", britų keleivinis laivas, nešęs mane atostoginei kelionei, pradėjo artėti į Grenados vardu žinomą Mažųjų Antilų salą, stovėdama viršutiniame laivo denyje, stebėjau į mane artėjančią vulkaninės žemės tašką, paskendusį žalumoje, kurią vietomis pertraukė raudoni stogai, nesimetringai pasisklaidę nuo pat salos apačios iki piramidės pavidalo žaliuojančios viršūnės. Tolumoje kyšojo Šv. Katarinos kalnagubris, o jo papėdėje, St. Georg miesto vidury, į dangų stiepėsi bažnyčios bokštas. Sala 1498 metas Kristupo Kolumbo užtikta ir pavadinta Conception. Tai nuostabus klimato pasaulio kampelis, kurio vulkaninės prigimtės žemę mėgsta bananai, kakavos medžiai, cukraus nendrės ir kokoso riešutai. Paplūdimiai yra nepaprasto grožio su minkštu, sniego baltumo smėliu ir nuolaidžiais krantais — tai tikras vasarotojų ir jūros maudyklių mėgėjų rojus.

Prisiartinus į prielauką, tuoj po pusryčių buvo nuleistas tiltelis ir buvo galima išvykti pėsčiomis arba su taksi aplankyti salą. Einu tarp besidarbuojančių krovėjų: jie iš vieno prekinio laivo su kranų pagalba iškrauna didelius maišus. Iš užrašo suprantu, kad tai miltai. Prieinu prie nedidelio baltos pastato, skiriančio prielauką nuo miestelio. Kairėje pusėje už stotelio sėdi jauna uniformuota moteris, nuobodžiai vartydama žurnalą. Niekas manęs nesustabdo, nors matau kelis uniformuotus vietinius, tingiai besišnekučiuojančius. Jie žino, kad aš ir mano bendrakeleiviai yra turistai, ir tai reiškia pajamas. Tik peržengus slenkstį pro siaurą duris, kurių kairiame šone buvo matoma suvenyrų ir alkoholinių gėrimų parduotuvė, mane apsupo būrys įkyriai savo prekes siūlančių moterų ir paauglių. Moterys siūlė kvapius prieskonius, sudėliotus į medines dėžutes. Kvapas buvo viliojantis ir svaiginantis, bet aš bijojau pirkti, nes nebuvau tikra tų priesko-

nių švara. Berniukai siūlė sraigės ir pigias karolių virtinėles už vieną dolerį. Buvo sunku praeiti, bet ašėjau toliau. O renginys buvo nepaprastai gražus. Priešais mane nusitiesė gili siaura įlanka, kurios iš laivo negalėjau matyti, nes buvo užstoję pastatai. Abipus įlankos stovėjo krautuvėlės išbaltinto molio pastatuose su raudonais skardos stogais. Grindinys pakrantėje baigėsi siauru gelžbetoniniu paaukštiniu. Už jo rikiavosi paprasti irkliniai žvejų laiveliai, kiek toliau didesni bur-liaiviai, motorlaiviai ir kur ne kur gražiai atrodanti jachta. Skaitau gan primityvius užrašus. Vienoje sienoje matau kreivomis raidėmis užrašą — "Hole in the Wall Bar". Ir iš tikro tai būta baro, kuriam skylės pavadinimas labai tiko. Deja, karštis buvo nepaprastai didelis, ir aš nedrįsau keliauti giliau į pačią salą, beveik pasigailėjusi, kad nevažiavau drauge su būreliu turistų jų nusisamdytu autobusėliu. Grįždama sustojau suvenyrų krautuvėje. Radau keletą idomių iš sraigčių namelių padarytų laivelių, medinių lėkščių ir atvirukų. Susimokėjusi lėtai leidausi laivo link su nusistatymu geriau apžiūrėti savo laivą ir praleisti keletą valandų bibliotekos kambarielyje rašant laiškus ir atvirukus į namus. Besiartinant prielaukos taku į laivą, išgirdau idomią muziką. Ties mūsų laivu stovėjo "orkestras", kurio instrumentai buvo alyvos statinės, atitinkamai nulygintos, išlankstytos, kad turėtų savo muzikinį specifinį toną, nudažytos raudonai ir sustatytos ant originalių medinių stovų. Ilgomis, apvaliai išbaigtomis lazdelėmis grojo šeši nedideli, juodi berniukai, kurių jauniausias buvo nedaugiau aštuonerių metų, o jų vadovui ir "dirigentui" apie 16. "Orkestro" priekyje ant mažos kėdutės stovėjo didaka keturkampė dėžė, į kurią praeinantys turistai metė smulkius pinigus. Buvau nustebinta, kaip vienas iš mažiausių "muzikantų" grodamas aukščiausio tono būgnu, sugebėdamas ne vien sekti tobulai ritmą, bet kurdamas gaudžią, ilgesingą, liūdną melodiją, kurios sunkus motyvas turėjo būti praaugęs tokio mažo berniuko mentalitetą ir jausmus. Sustojau pasiklausti ir stebėjausi to "orkestro" susiklausymu ir nepaprastu sugebėjimu su tokiais primityviais instrumentais sukurti didelio grožio egzotišką muziką. Įmetusi smulkių, nutariau prisiminti padaryti nuotrauką. Vyriausias jų vadovas, pastebėjęs, kad aš baigiau fotografuoti, prie manęs pribėgo ir mandagiai paklausė, ar aš jam galėčiau tą nuotrauką prisiųsti iš Amerikos. Man patiko jo graži kalba ir man-

dagus elgesys. Aš mielai sutikau ir paklausiau, ar jis dar ko nors pageidautų. Ant lapelio popieriaus gerokai aplaužytu pieštuku jis man užrašė savo adresą ir paprašė: "Ponia, jei galit, padovanokit man bent vieną obuolį iš jūsų laivo." — "Gerai, Peter, štai po kiek laiko būsiu viršutiniame denyje ir tau numesiu keletą obuolių. Ar tu gali iš taip aukštai sugauti?" Jis nusi juokė, radydamas savo plačius, sniego baltumo dantis. Laive obuolių daug. Einu per didžiulį valgomąjį, kuriame ant stalų visada išdėstyti vaisiai. Pasiimu du didelius raudonus obuolius ir skubu elevatoriumi į viršutinį denį. "Orkestras" groja. Nustojus groti aš šūkteliu. Peter tuoj pamatė mane. Jis davė ženklą savo draugams, kad liktų vietoje. Aš numėčiau vieną obuolį, kurį jis vikriai sugavo. Buvau bemetanti antrą, bet Peter nusigręžė ir savo mažiausiam "muzikantui" padavė jį, kaip didžiausią brangenybę. Kiti tuoj supuolė obuolį pasidalino. Peter vėl pažvelgė į mane užvertęs galvą. Numėčiau antrą, kurį jis sugavo ir padavė savo padėjėjui matomai su nurodymais to obuolio neliesti. Pastebėjusi jų gabumus, neturtą ir savotiškai patrauklų elgesį, gailėjausi neįmetusi daugiau smulkių į jų dėžutę. Staiga čiuptelėjus rankinuką, prisiminiau, turinti dar daugiau amerikietišku "kvoterių". "Orkestras" buvo besiruošias groti toliau, bet aš vėl šūktelėjau: "Peter!" Jis suprato, kad aš mesiu pinigus. Pirmąjį ir antrąjį kvoterį jis sugavo, bet trečias išsprūdo iš jo rankų ir nuriedėjo netoliese žiopsančių berniukų link. Vienas berniukas sučiupo pinigą ir pasileido bėgti. Su juo dar keli. Bėgdami jie apvertė "orkestro" dėžutę su pinigais. Monetos pasipylė po prielaukos grindinį. "Dirigentas" Peter pasileido vytis pinigą pagavusį vaiką. Vienas "muzikantas", norėdamas išgelbėti uždarbį, pradėjo rankioti pinigus ir dėti atgal į dėžutę. Tačiau staiga pasigirdo Peter griežtas balsas ir berniukas nustojo rinkęs pinigus. Aš išsigandau savo kvailumo, kad netyčiomis sukėliau beveik riaušes. Laukia muštynių, triukšmo, policijos. Bet tuo tarpu pamačiau, kad Peter buvo jau nučiupęs "nusikaltėlį" ir vedė jį už apykaklės prie pabirusių pinigų. Berniukas nenoromis, bet nesiginčydamas įdėjo pagrobta kvoterį, paskui kruopščiai surinko likusius išbarstytus pinigus. Viską surinkęs, nedrįso pasikelti, tik iš po kaktos žvilgterėjo į ties juo grasinančiai stovintį Peter. Peter linktelėjo galva. Berniukas atsargiai pasikėlė ir greitai nubėgo, kaip nubaustas šunelis, ir dingo

JĮ PASILIKO VILNIUJE...

Š.m. birželio 5 d. suėjo 100 metų nuo gimimo mūsų didžiai nusipelnusios kultūrininkės, o ypačiai lietuviškosios knygos mylėtojos — Marijos Šlapelienės. Šita sukaktis buvo kukliai paminėta Kalifornijoje (Santa Monica), kur dabar gyvena jos dvi dukros. Už josios sielą buvo atlaikytos šv. Mišios, o taip pat ir lietuvių radijo valandėlėje ji buvo prisiminta.

M. Šlapelienės gimimo sukaktis buvusių artimųjų bičiulių bei kultūrininkų buvo paminėta ir Vilniuje, kuriame ji gimė ir kuriame praleido visą savo gyvenimą. Ji pasiliko Vilniuje net ir sunkiomis gyvenimo valandomis, kai artėjo II p. karo frontas ir kai daugelis bėgo nuo komunistinio pavojaus ir mirties į Vakarus. Iškentėjusi karus ir okupacijas, ji sulaukė gilios senatvės. Mirė 1977 m. balandžio 4 d., palaidota Rasų kapuose, šalia savo vyro dr. J. Šlapelio, mirusio 1941 m. Šios sukakties proga Vilniaus universitete buvo surengta J. ir M. Šlapelių išleistų knygų, įvairių kitų leidinių, rankraščių, laiškų ir kt. paroda.

M. Šlapelienė gimė 1880 m. birželio 5 d. Vilniuje, sulenkėjusių lietuvių šeimoje. Jos tėvas buvo bajorų kilmės ir net 1863 m. sukilimo dalyvis. Tačiau ji greitai pramoko lietuviškai ir įsijungė į lietuvių jaunimo tautinę bei kultūrinę veiklą. Turėdama gražų balsą, ji buvo apdovanota ir artistiškais gabumais. Dalyvavo įvairiuose choruo-

minioje. "Orkestras" pradėjo groti toliau. Iš salos miesto grįžtantys turistai metė pinigus, fotografavosi, o laive ilgai dar girdejosi gaudži, melodinga čiabuvių sielos melodija. Už keleto valandų "Countess Cunard" grįžo atgal į Karibų platumas.

Saloje gyvena Peter, kuris laukia mano laiško su nuotrauka. Jis jaunas, gabus, natūralus. Kas bus su juo rytoj? Ar jis ieškos laimės "anapus jūrų", suradęs laive indų ploviko darbą? O gal jis liks savo gimtoje saloje dar daugelį metų, savo jausmus išliedamas gaudžiomis būgnų melodijomis, ir nuvargintas skurdo, sudužusių jaunystės svajonių, taps savo vulkaninės salos žemės dalimi?

Adresuoju voka, įdedu nuotraukas ir dovanėlę su viltimi, kad šis mano "turingos" turistės gestas neliks be įtakos juodam Grenados jaunuoliui.

se, vaidino ir J. Vilkutaičio-Keturakio "Amerika pirtyje", o net ir pirmoje M. Petrausko sukurtoje "Birutės" ope-roje, kur ji dainavo drauge su K. Petrausku, atlikdama pagrindinį Birutės vaidmenį. Užuoat pasirinkusi artistės-dainininkės karjerą, ji pasuko lietuviškos knygos link. Ištekėjusi už dr. J. Šlapelio, ji drauge su vyru 1906 m. įsteigė lietuvišką knygyną Vilniuje. J. ir M. Šlapeliai buvo ne tik knygų platintojai, bet ir leidėjai. Jie pamatė, kad mūsų mokykloms trūksta vadovėlių ir kitų mokslo priemonių. Tad tuoj išleido Lietuvos istoriją, matematikos uždavinyną, K. Donelaičio "Metus" ir daugelį kitų leidinių. Kai aš su savo vyru 1939 m. pirmą kartą užėjau į jų knygyną, tai mudu pasijutome kaip muziejuje — tiek daug ten buvo sukrauta mūsų tautos lobio.

Mirus dr. J. Šlapeliui, ji tvarkė visus knygyno reikalus pati viena. Sun-kiai pergyveno okupaciją vokiečių, lenkų ir pagaliau sovietų. Visi okupantai tiesiog negalėjo pakęsti, kad lietu-viai Vilniuje turi tokį savo kultūros židinį. Už lietuviškos knygos meilę ji buvo svetimų atėjų tardoma, kali-nama, knygyne ir namuose buvo da-romos kratos, daug brangių knygų bu-vo atimta. Ypačiai labai nukentėjo len-kų okupacijos metais. 1945 m. komu-

Marija Šlapelienė 1931 m.

nistų vyriausybė knygyną galutinai uždarė. Dalis turto buvo valdžios nacionalizuota, o vėliau daug knygų buvo atiduota Vilniaus universiteto bibliotekai.

Spaudoje teko skaityti, kad ji paliko užrašytus savo gausius atsiminimus, kuriuose yra itin daug įdomios medžiagos apie mūsų tautinį bei kultūrinį gyvenimą. Jeigu tie atsiminimai būtų išleisti atskira knyga, tai M. Šlapelienei būtų pastatytas amžinas paminklas, o mūsų ateinančios kartos toje knygoje rastų daug naujų ir papildomų duomenų Lietuvos istorijai. S.G.

Marija Šlapelienė ir vaikai: Laimutė (sėdi), Gražutė ir Skaistutis

Kaunas 1925 m.

EMILIJA JURKEVIČIENĖ-YURKUS PALYDĖJUS

Mirtis, kaip viešnia, atkeliauja su pasaka ilga.

Per žemę ir dangų nuo pilnaties iki delčios.

Juoze Augustaitytė-Vaičiūnienė

Mirtis, nelaukiama viešnia, ima vis dažniau lankytis mūsųose ir retina mūsų gretas, išsivesdama vieną ar kitą į nežinomus tolius. Šių metų gegužės 20 dieną ji pakirto Emilijos Jurkevičienės-Yurkus žemiškojo gyvenimo siūlą. Emilija negrižtamai pasitraukė iš mūsų tarpo po ilgos ligos, kurios metu ją rūpestingai globojo josios vyras Juozas Jurkevičius-Yurkus.

Emilija Garbuzaitė-Yurkus gimė 1916 m. Butniūnų kaime, Biržų aps. Lietuvoje ji veikė skaučių, jaunaliuvių ir šaulių organizacijose. Pokario metais Vokietijoje ji reiškėsi Pabaltijo Moterų Taryboje ir Lietuvių Moterų bendruomenėje. Prasidėjus emigracijai iš Vokietijos, 1948 m. ji atvyko į Kanadą ir palaipsniui įsijungė į lietuvišką veiklą — K. lietuvių bendruomenėje, Toronto Lietuvių Namuose, talkininkavo besikuriant Priskelimo parapijai ir kitur. Emilija buvo visuomenininkė iš prigimties. Ji dirbo visur, kur jos darbas ar talka buvo reikalinga. Emilija Yurkus buvo kruopšti ir rūpestinga darbuotoja ir sumani organizatorė, numatanti visas galimybes ir smulkmenas.

Toronte ji susitiko pabaltietes, su kuriomis turėjo sąlyčio Vokietijoje. Estė J. Paets, latvės-rašytoja A. Gailite, A. Kopmanis ir E. Yurkus, subūrusios apie save grupę moterų organizacijų atstovių, 1952 m. įsteigė Pabaltijo Moterų Tarybą Kanadoje (Baltic Women's Council in Canada). Anuomet pirmininkės keitėsi kasmet pagal tautybę rotacinę tvarką. Emilija Yurkus buvo Pabaltijo Moterų Tarybos pirmininke 1954-55 m. ir 1957-58 m., o lietuvių grupės pirmininke Taryboje ji buvo be pertraukos iki 1960 m., tuo pačiu ir P. M. Tarybos viceprimininke. Jai pasitraukus iš vadovavimo, už uolų darbą pabaltiečiuose 1961 m. Emilija Yurkus buvo išrinkta Pabaltijo Moterų Tarybos garbės pirmininke.

Velionė buvo veikli Lietuvių Namų narė, nuo 1956 m. iki 1971 m. ji buvo valdyboje. LN Moterų būrelis, įvertindamas jos darbą, pakėlė ją būrelio garbės nare. Eilę metų dėl ligos Emilija nesirodė viešame gyvenime, bet

mintimis ji buvo su mumis. Iki pastutinių gyvenimo dienų ji sielojosi lietuviškais reikalais, sekė Toronto lietuvių gyvenimą bei lietuviškąją spaudą. Kreipė dėmesio į viską, kas rašoma apie lietuvius ir Lietuvą anglų kalba. Deja, Stasio Santvaro žodžiais tariant, "Metai, tartum paukščiai pralėkė gyvenimo daubom".

Gegužės 25 dieną, po maldų Prisikėlimo parapijos bažnyčioje, būrys draugu ir organizacijų atstovų palydėjo a.a. Emiliją Yurkus į amžino poilsio vietą Šv. Jono kapinėse ir atsisveikino su ja.

O. Gailiūnaitė

☆ ☆ ☆

Ses. M. Rafaelė, OSB, Spr.

Seselių Benediktinių Ordinas Lietuvoje veikė virš 300-tų metų. Vienuolynas ir Šv. Mykalojaus bažnytelė buvo Kauno senamiestyje. Benediktinių abatija buvo klauzuruota ir tik po reformų jos galėjo plačiau veikti viešame gyvenime, mokytojauti ir laikyti mergaitėms moksleivėms bendrabutį.

Dvi seselės M. Rafaelė, OSB, ir M. Alfonsa, OSB, atvyko į JAV 1950 metais ir padedamos geradarių įsikūrė Bedford, New Hampshire. Jų rezidencija vadinama Regina Pacis — Taikos Karalienė. Jos dirba religinį, karitatyvinį darbą ir išlaiko vaikų darželį. Seselės savo kilnų darbą numato plėsti ir padidinti naujokyną. Informaciją galima gauti sekančiu adresu: **Regina Pacis, Benedictine Sisters, 75 Wallace Road, Bedford, N.H. 03102, USA;** telefonas 603-472-3239.

A.A. ADELĖS ŠIMKEVIČIENĖS vienerių metų mirties sukaktis

Kai pavasaris pasipuošė įvairiaspalviais žiedais, kai visa gamta pakilo gyvenimui, a.a. Adelė Šimkevičienė 1979 m. birželio 7 d. po sunkios ligos paliko šį ašarų klonį ir iškeliavo prie savo mylimo vyro Broniaus, kuris jau keletą metų ilsisi Viešpatyje. Dideliame skausme liko dukra Elenutė, sūnus Rimas su šeima, daug giminių ir draugų Lietuvoje ir išeivijoje.

A.a. Adelė — Suvalkijos lygumų dukra. Gimė 1915 m. rugsėjo 30 d. gausioje Baltrušaičių šeimoje. Mokėsi Kybartų gimnazijoje. Vėliau, baigusi studijas, dirbo valdiškose įstaigose. Ištekėjo už Broniaus Šimkevičiaus, užaugino dukrą Elenutę ir sūnų Rimą. 1944 metais, kaip ir daugelis mūsų, pradėjo Odisėją tremtinių stovyklose Vokietijoje.

Atvykusi į Kanadą, nors ir augindama šeimą, visu nuoširdumu įsijungė į lietuvišką veiklą. Velionė buvo veikli KANADOS LIETUVIŲ KATALIKIŲ MOTERŲ DRAUGIJOJE. Daugelį metų buvo Centro valdybos narė, daug metų Šv. Jono Krikšt. par. skyriaus, vėliau Lietuvos Kankinių parapijos skyriaus valdyboje sekretorės pareigose. Velionė perėjo gyvenimą gera darydama, šelpdama vargstančius, guosdama liūdinčius. Tai šiandien liūdi ne vien vaikai, netekę mylimos motinos, liūdi visi, kuriems ištiesė pagalbos ranką. Liūdi Kat. Moterų Draugija, Liet. Kank. par. skyrius, netekęs darbščios ir nuoširdžios narės. Velionė turėjo labai gražių planų ateičiai. Deja, jie liko neįvykdyti.

• MOTERYS PASAULYJE

Uršulės Astrienės liaudies meno parodos atidarymas Jaunimo centre Čikagoje 1979 m. Porodos ruošėjos: iš k. J. Gylienė, J. Smilgienė, U. Astrienė, parodos atidarytoja g. konsulė J. Daužvardienė, D. Augienė

URSULĖS ASTRIENĖS

TAUTODAILĖS MENAS

Meno pasaulyje yra nemaža savamokslių menininkų, apie kuriuos kalba meno istorijos. Ne kiekvienas kūrėjas yra apdovanotas tokiu natūraliu talentu, sugebėjimu atkurti detalę taip, kad jis sušvistų visu savo spalvingumu, gyvybe. Tokį talentą mes vadiname tikrąja autentiška kūryba.

Savo lietuviškoje šeimoje turime tokią menininkę. Tai Uršulė Astrienė. Ji kuria tai, kas mums visiems brangu — lietuvišką gamtą. Jos kūrybos technikos primityvumas atspindi Lietuvos laukų saulute, tulpėmis, koplytėlėmis, Kalėdų žvaigždutėmis, velykinių margučių tautiškumu. Uršulė dirba be jokio plano, be eskizų. Iš glėbio rugių arba kviečių šiaudų gimsta jos menas. Virina ji tą šiaudą, lygina jį, karmo, lipdo, kol prieš akis

išnyra tie nepakartojami šiaudiniai . . .

Uršulė Astrienė jau yra aplankiusi daugelį lietuviškų kolonijų. Jos darbais išpuošti ne tik lietuvių namai, įstaigos, bet ir kai kurie amerikiečių muziejai. Ji ne kartą to meno yra mokiusi lietuviško jaunimo stovyklose, o taipgi ir amerikiečių muziejų bei televizijų programose. 1979 metų gruodžio pradžioje jos paroda įvyko Čikagos Jaunimo Centro Čiurlionio galerijoje. Parodą atidarė gen. konsulė J. Daužvardienė, kuri pati pirmoji prieš daugelį metų Uršulę paskatino šiam tautodailės menui. Šiais metais Velykų metu jos menas buvo demonstruojamas ir Čikagos televizijoje.

J. Gylienė

U. Astrienės auksas — šiaudai; šiaudinukais papuošta eglutė; (apačioje) su anūkais margina velykinius margučius.

—PRENUMERUOKITE IR—
DOVANOKITE "MOTERĮ"

—1981 METAIS!

**PASAULIO LIETUVIŲ KATALIKŲ
ORGANIZACIJŲ SĄJUNGOS
ATSTOVŲ TARPTANTINIUOSE
ŽMOGAUS TEISIŲ KOMISIJOS
POSEDŽIUOSE**

Olandijoje — Tiltene — š.m. rugsėjo 19-11 d. įvyko Pasaulio Katalikų Moterų Organizacijų Unijos (WUCWO) Žmogaus Teisių Komisijos posėdžiai. Į šiuos posėdžius iš Paryžiaus buvo nuvykusi Pasaulio Lietuvių Katalikų Organizacijų Sąjungos (PLKOS) atstovė tarptautiniams ryšiams B. Šlepetytė-Venskuvienė, kuri į šią Komisiją buvo išrinkta 1976 m. ir vėl perrinkta 1979 m. Pasaulio Katalikų Organizacijų Unijos kongrese, Indijoje.

Posėdžiai Olandijoje — Tiltene prasidėjo su dviem paskaitom: 1. "Žmogaus teisės šiandien", skaitė M. Vlasblom ir 2. "Žmogaus teisės ir krikščioniškoji visuomenė", skaitė M. Frijus (abi prelegentės buvo iš Olandijos). Paskaitos posėdžių dalyvių buvo plačiai ir su išgyvenimu išdiskutuotos.

Po to, tuoj pat sekė WUCWO Žmogaus Teisių Komisijos posėdžiai, kurie turėjo didelę dienotvarkę ir pareikalavo daug laiko įvairių sudėtingų problemų svarstymuose.

Remiantis 1979 m. WUCWO kongrese Indijoje priimta WUCWO Žmogaus Teisių Komisijos programa, Olan-

dijoje posėdžių metu svarstyta veikla 1980-1981 m. laikotarpiui. Nutarta rūpintis pabėgėlių, tremtinių, disidentų ir emigrantų problemomis. Veikla vyks per Pasaulio Katalikų Moterų Organizacijų Unijos Žmogaus Teisių Komisiją, į šį darbą įtraukiant visas WUCWO priklausančias katalikų moterų organizacijas (iš 65-kių pasaulio kraštų).

* * *

**Iš Lietuvių Moterų Klubų
Federacijos veiklos**

Lietuvių Moterų Klubų Federacijos Vakarų Vokietijoje klubų suvažiavimas šiemet vyko gegužės 29 — birželio 1 d. Annaberg'o pilyje, Bad Godesberg'e prie Bonn'os. Vak. Vokietijos Liet. Moterų Klubų Federacijai šiuo metu priklauso 9 klubai. Suvažiavime dalyvavo virš 30 delegačių ir viešnia iš New York'o — Lietuvių Moterų Klubų Federacijos pirmininkė Margarita Samatienė.

Bonn-Koeln klubo pirmininkė Paulina Ivinskienė su Vak. Vokietijos LMK Federacijos pirmininke Eugenija Luciene oficialiai atidarė suvažiavimą. Suvažiavimui pirmininkavo Bronė Lipšienė. Suvažiavimas savo programą pradėjo p. Pauzerienės iš Hamburg'o paskaita tema "Amžinojo moteriškumo paslaptis". Po paskaitos sekė valdybos ir klubų pranešimai. Lietuvių

Moterų Klubų Federacijos pirmininkė Margarita Samaitienė pasveikino suvažiavimą Amerikos lietuvių moterų klubų vardu ir painformavo apie veiklą JAV. Diskusijų metu buvo išgildinti aktualūs klausimai ir pasikeista mintimis bei sumanymais.

Į Vak. Vokietijos LMKF valdybą buvo perrinktos: pirm. E. Lucienė, sekr. P. Ivinskienė, išd. p. Glemžienė, korespondentė svetimomis kalbomis p. Banevičienė ir kt.

General Federation of Women's Clubs 89-tasis metinis suvažiavimas šiemet vyko birželio 1-7 d. St. Louis, Mo. Dalyvavo virš 1.000 delegačių. Lietuvių Moterų Klubų Federacijai atstovavo pirmininkė Margarita Samatienė. Tarptautinių klubų priešpiečiuose drauge su ja dalyvavo tautiniais rūbais pasipuošusios lietuvės iš St. Louis: Anelė Gumbelevičienė, Virginia Grybinas, Mėta Kukutienė, Vita Kemežienė, Vida Rutenienė ir Angelė Stropienė. Šiemet suėjo 30 metų nuo pirmo lietuvių moterų pasirodymo GFWC suvažiavime, kai a.a. Ligija Bieliukienė 1950 m. GFWC suvažiavime Boston'e savo žodyje į delegates prabilo apie Lietuvą. Per 30 metų mūsų pirmininkės ar delegatės, talkinamos vietinių klubų ar vietinių lietuvių, dalyvauja suvažiavimuose su memorandumais ir rezoliucijomis bei informacine medžiaga apie Lietuvą.

LMKF Vokietijoje naujai išrinktos valdybos narės: (sėdi) B. Lipšienė, iš k. P. Ivinskienė, vešnia iš Amerikos M. Samatienė, Z. Glemžienė, (antroji eilėje) E. Lucienė ir Banevičienė.

Stasė Klimaitė-Pautienienė, nuoširdi Kalifornijos lietuvių visuomenės veikėja — menininkė (solistė, radio valandėlių kūrėja ir pranešėja), Šeštosios Tautinių Šokių šventės Rengimo komiteto ir Tautin. Šokių instituto kviečiama, liepos 6 d. 1980 m. buvo nuvykusi į Čikagą ir sėkmingai atliko Šventės meninės dalies pranešėjos pareigas.

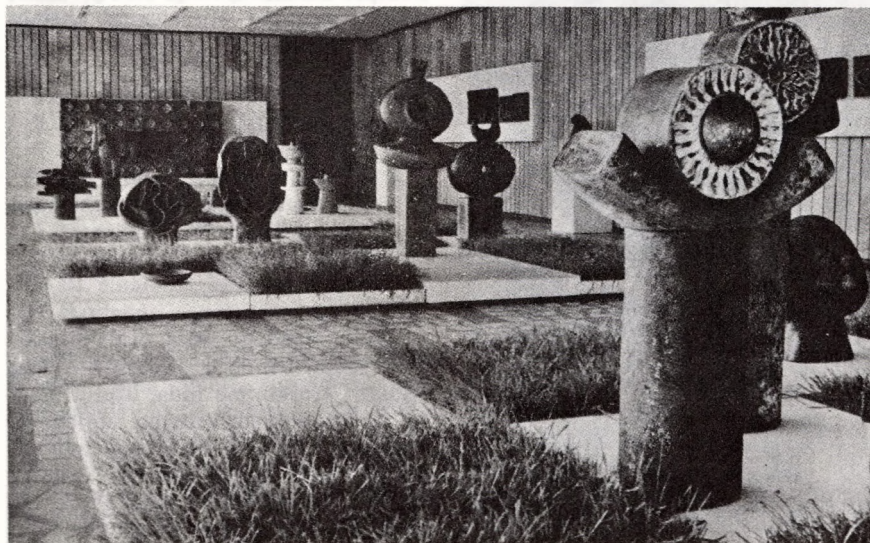
• LIETUVOJE

Prof. Elena Laumenskienė buvo pirmoji moteris muzikos profesorė Lietuvoje. Šiais metais sukako 100 metų nuo jos gimimo.

Raš. Danutė Čiurlionytė-Zubovienė, M. K. Čiurlionio ir raš. S. Čiurlionienės duktė, sulaukė 70-ties metų. Ji yra parašiusi daug vaikiškų knygų, vaidinimų ir išvertusi vaikiškos literatūros į lietuvių kalbą.

O. KREIVYTĖ-NARUŠEVIČIENĖ

KERAMIKOS SKULPTŪROS

Vilniaus Universiteto Folklorinis Ansamblis veikia nuo 1968 metų. Šiuo metu vadovauja **Z. Kelmickaitė** ir **A. Karaška**. Ansamblio pastatymai atliekami tarmiškai ir prisilaikoma etnografinio tikslumo. Pagal pritaikytą turinį parengiama pasakojimų, juokų, sutartinių, dainų, šokių ir liaudies muzikos pynių. Ansamblis yra labai populiarius studentų ir vilniečių tarpe.

Operos solistei **Petronėlei Zaniauskaitei** sukako 70 metų. Jubiliatė baigusi konservatoriją nuo 1936 iki 1957 metų dainavo Lietuvos operoje sukurdamą daug pagrindinių vaidmenų: Margaritą "Fauste", Desdemoną "Otello", Tatijaną "E. Oneginę" ir daugelį kitų. Solistė yra daug koncertavusi įvairiose vietovėse ir per televiziją.

Prof. dr. P. Dundulienė atšventė 70-ties metų jubiliejų. P. D. yra plačiai žinoma mokslininkė etnografė, autorė dagelio straipsnių ir veikalų. Ji yra vadovavusi daugeliui etnografinių, liaudies buities tyrinėjimo, ekspedicijų. Jos dėka buvo surinkta daug muziejinių eksponatų nušviečiančių senąją Lietuvos agrarinę kultūrą.

Aktorė **Elena Bindokaitė** atšventė 80-ties metų jubiliejų. Per keturiasdešimt metų sceninio darbo Šiaulių teatre, aktorė sukūrė apie porą šimtų vaidmenų, palikdama gilų įnašą l. teatro istorijoje.

B. Almonaitytė pasižymėjusi Lietuvos operos soliste, dažnai girdima Aida ir Carmen, mėgiama recitalių išpildytoja, romantinių dainų atlikėja.

• Šeimininkų kampelis

Veda L. MURAUSKIENĖ

Šalta agurkų sriuba

Didesnį agurką nulupti, išimti sėklas, supjaustyti ir sudėti į "blenderį". Įpilti vieną puoduką rūgščios grietinės ir vieną puoduką natūralaus jogurto (gali būti ir nugriebtas pienas), viską gerai išplakti. Mažesnę agurką nulupti, išimti sėklas ir smulkiai supjaustyti. Išplaktą skystį supilti į servavimo indelius, įdėti pjaustyto agurko, pabarstyti kapotais krapais. Geras užkandis, tinka su paskrudinta duona arba su karštomis virtomis bulvėmis.

Krienų padažas

$\frac{1}{4}$ štl. garstyčių miltelių,
 $\frac{1}{4}$ štl. druskos,
 $\frac{3}{4}$ p. grietinės
 3 štl. tarkuoto šviežio krienų,
 1 štl. acto arba citrinos sunkos,
 žiupsnelis pipirų ir cukraus.

Sumaišyti garstyčias, druską, pipirus, cukrų ir grietinę. Maišant dėti krienus ir actą. Visą gerai išplakti. Tinkamas padažas prie keptos mėsos, šaltos mėsos, šaltienos ir t.t.

Morkų ir obuolių mišrainė

1 sv. obuolių (saldžių),
 1 sv. morkų,
 1 citrinos sunka, cukraus.
 Obuolius ir morkas nulupti ir sutarkuoti. Užpilti citrinos sunką, cukrų pagal skonį ir gerai išmaišyti.

Žuvis pamidorų ir vyno padaže

$3\frac{1}{2}$ sv. "red snapper",
 2 štl. druskos,
 1 štl. kapotų petražolių,
 $\frac{1}{2}$ pd. miltų,
 1 didelis svogūnas,
 2 skiltelės česnako,
 3 dideli pamidorai,
 2 didesni salierai
 1 morka,
 6 štl. alyvuogių aliejaus,
 1 štl. cukraus,
 6 štl. vandens,
 6 štl. baltos (sausos) vyno.

Žuvį nuplauti, nusausinti, pabarstyti druska, petražolėmis ir pavolioti miltuose. Pamidorus nulupti, svogūnus ir česnaką nulupti, ir viską smulkiai sukapoti. Morką sutarkuoti ir salierus smulkiai supjaustyti. Aliejų pakaitinti keptuvėje, pakepinti žuvį, kiekvieną pusę apie 5 min. Žuvį sudėti į troškinimo indą. Toje pačioje keptuvėje lengvai pakepinti svogūną, česnaką, morką ir salierus. Tada sudėti pamidorus, cukrų, vandenį ir viską pavirinti apie 10 min. Viralą išspausti per sietą į indą, supilti vyną, išmaišyti ir užpilti ant žuvies. Visą lengvai pavirinti apie 5 min. Žuvį sudėti į pašildytą servavimo indą, užpilti padažu, pabarstyti petražolėmis ir duoti su virtomis bulvėmis.

☆ ☆ ☆

Sieninė šventiška puokštė padaryta iš eglišakių, konkorečių, džiovintų gėlių ir juostų

Kumpis vyno padaže

6 štl. sviesto,
 $\frac{1}{2}$ p. vyno (Malaga arba Portas),
 4 storos riekės virto kumpio.
 Sviestą išleisti sunkioje keptuvėje, supilti vyną ir lengvai kaitinti apie 10 min. Sudėti kumpio riekės ir lengvai virinti apie 10 min. Sudėti į pašildytą servavimo indą ir paduoti su bulvių koše.

Saldžiųjų pipirų ir pamidorų daržovės

1 didelis svogūnas,
 3 skiltelės česnako,
 2 sv. raudonų ar žalių saldžių pipirų,
 $1\frac{1}{2}$ sv. pamidorų,
 $\frac{1}{2}$ p. alyvuogių aliejaus,
 6 lauro lapeliai,
 druska ir pipirai.

Sukapoti svogūną ir česnaką. Pipirams išimti sėklas ir supjaustyti. Į keptuvę įpilti aliejų ir pakaitinti. Sudėti svogūnus, česnaką, lauro lapelius ir kepinti kol paruduos. Pridėti saldžiuosius pipirus, pabarstyti druska ir maltais pipirais, maišant kepinti ant stiprios ugnies apie 10 min. sumažinti ugnį, sudėti pamidorus ir lengvai virinti maišant apie 15 min. Servuoti su paskrudinta duona.

Apelsinų mišrainė

4 apelsinai,
 2 svogūnai,
 18 juodų alyvuogių,
 aliejaus,
 citrinos sunkos

Apelsinus nulupti ir plonai supjaustyti riekėmis. Svogūnus nulupti ir plonai supjaustyti riekėmis. Alyvuogėms išimti sėklas. Į servavimo indą dėti maišant apelsinų ir svogūnų riekės, į tarpus sudėti alyvuoges. Pagal skonį užpilti suplaktu aliejaus ir citrinos sunkos mišiniu.

Aviena su citrina

$\frac{1}{2}$ p. aliejaus,
 1 p. vandens,
 3 štl. baltos arba rošės vyno,
 po mažą žiupsnelį: cinamono, "saffron", "rosemary",
 druskos ir pipirų,
 6 avienos kotletai,
 1 citrina.

Aliejų, vandenį, vyną, visus prieskonius sudėti į indą ir pavirinti. Avieną sudėti į troškinimo indą, užpilti padažu su prieskoniais, citriną supjaustyti riekelėmis ir uždėti ant mėsos. Indą uždengti ir troškinti krosnyje prie vidutinės temperatūros apie 1 val. Galima servuoti šiltą ir šaltą.

Seno sidabro arbatinukas

Macų ir abrikosų pudingas

- 2 didelės konservuotų abrikosų dėžės (20 oz.),
- 2 puodukai nusunkto konservuoto abrikosų sirupo,
- 6 macai,
- $\frac{2}{3}$ p. margarino,
- 3 kiaušiniai,
- 12 braškių.

Abrikosus nusunkti. Macus padažyti abrikosų sirupe. Kepimo indą (stiklinį) patepti riebalais. Dėti eilėmis macus ir abrikosus, viršutinė eilė turi būti abrikosų. Sulydyti margariną, išplakti kiaušinius, viską sumaišyti su likusia abrikosų sunka ir užpilti ant paruoštų macų-abrikosų. Viršų papuošti pjaustytom ir cukruje pavoliotom braškėm. Kepti iki 300° pašildytoje krosnyje apie 30 min. Galima servuoti šiltą ar šaltą.

Obuolių pyragas

- 3 pd. miltų,
- 3 štl. kepimo miltelių,
- $\frac{2}{3}$ p. sviesto,
- $\frac{3}{4}$ p. cukraus,
- 3 dideli virimo obuoliai,
- 1 kiaušinis,
- 2 št. rudo cukraus,
- $\frac{1}{4}$ štl. cinamono miltelių,
- 1 št. pieno.

Miltus persijoti su kepimo milteliais į didesnį indą. Sviestą supjaustyti mažais gabalėliais ir sudėti į indą. Tarp pirštų lengvai trinti sviestą, kad susimaišytų su miltais. Įmaišyti cukrų. Obuolius nulupti, supjaustyti vidutiniais gabalais ir pavolioti cinamono

milteliuose. Kiaušinius išplakti. Į tešlą sudėti obuolius, plaktus kiaušinius, pieną ir išmaišyti. Kepimo indą iškloti vaškinio popierium, lengvai patepti riebalais ir pabarstyti miltais. Sudėti paruoštą tešlą. Viršų pabarstyti cinamono milteliais ir cukrumi. Kepti pašildytoje krosnyje prie 350° apie 1 val. ir apie $\frac{1}{2}$ val. prie 300°. Pyragą išversti ant grotelių, truputį atvėsinti ir servuoti šiltą. Su aštriu sūriu "cheddar" ar panašiu, tinka ir vynas Portas.

Šiltas romo gėrimas

- 1 štl. sviesto,
- 1 štl. klevų sirupo,
- žiupsnelis cinamono, saldžiųjų pipirų miltelių,
- 1 riekelė citrinos,
- 2 oz. romo,
- 4 oz. verdančio vandens.

Pašildyti keraminį ar sunkaus stiklo indą. Įdėti sviestą, pamaišyti šaukštu ir šaukštą palikti inde. Pridėti prieskonius, sirupą, citriną ir romą. Gerai šmaišyti. Supilti verdantį vandenį ir vėl išmaišyti. Ant viršaus galima pabarstyti cinamono.

Džiovintų vaisių kremas

- 400-500 g. vandens
 - 100-125 g. džiovintų vaisių,
 - 4-5 št. cukraus,
 - 250 g. grietinės (plakimo),
 - 8 g. želatinos.
- Džiovintus vaisius (obuolius, apriko-

sus, figas, vazines etc.) nuplauti ir užpilti karštu vandeniu, leisti kelias valandas pastovėti, tada tame pačiame vandenyje išvirti. Sumalti mašinėle vaisius su sunka (arba naudoti "blender"). Į gautą tyrę suberti cukrų ir užvirinti. Po to sudėti ištirpintą želatiną ir dar pakaitinti, bet jau neužvirti. Atšalus kambario temperatūroje sudėti išplaktą grietinėlę, gerai pamaišyti, išdėti į servavimo indelius ir atšaldyti. Duodant į stalą puošti kapotais riešutais ar uogomis.

Bananų gėrimas

- 2 p. atšalusios spanguolių-obuolių sunkos,
- 2 p. atšalusios šviežios apelsino sunkos,
- 1 prinokęs bananas,
- 6 ledų gabalai.

Viską sudėti į "blender" mašinėlę ir gerai išplakti. Duoti aukštuose stikluose, papuošti vyšniom ir apelsino ar banano riekutėm. Proporcija keturiems.

Vynuogių arbata

- Stiprios arbatos (šaltos),
- sodos vandens (soda water),
- apelsino riekucių,
- vynuogių sunkos,
- cukraus.

Aukštame (10 oz.) stikle pridėti su trintų ledų, gali būti ir kubai. Pridėti 1 št. vynuogių sunkos, 1 štl. cukraus, pripilti arbatos ir sodos vandens. Duodant papuošti apelsinų riekelėm.

K. KARKAITĖ

KERAMIKINIAI INDAI

• Madų ir grožio pasaulis

Veda I. KAIRIENĖ

PETRAŽOLĖS KOSMETIKAI

Maistui petražolės vartojamos dėl vitaminų, eterinių aliejų ir mikroelementų, kaip prieskonis. Dėti jų į maistą reikia tik prieš pat paduodant į stalą.

Kosmetikoje petražolės vartojamos dėl "grožio vitamino" — provitamino A. Veido odos balinimui rekomenduojama sutrinti petražolių lapų žiupsnelį, sumaišyti su keliais šaukšteliais išrūgų ir gauta košele pasitepti veidą. Po 20 minučių ją nuvalyti, nusiprausti ramunėlių nuoviru ir pasitepti maitinančiu kremu.

Kad kaklas ilgiau nesusiraukšlėtų, patartina, paėmus saują petražolių ir peletrūnų lapų, užvirinti truputėlyje pieno. Išgarintą žolės mišinį išdėti ant marlės, sulankstytos 4-5 kartus ir apsirišti kaklą. Po pusvalandžio kompresą nusiimti, o kaklą ištepti maitinančiu kremu.

Veido odos atgaivinimui ir pigmentinių dėmių pašalinimui rekomenduojama rytą ir vakarą veidą išsitrinti petražolių nuoviru. 3 šaukštus susmulkintų petražolių lapelių pavirti 15 minučių 200 g. vandens. Nuovirą perkošus ir atvėsinus, veidą ištrinti jame sumirkytu vatos gabalėliu.

Jei norite, kad jūsų veido oda būtų geros, sveikos spalvos, arba jei jus erzina strazdanos, — nepamirškite pasigaminti nuovirą iš ½ litro vandens ir saujos petražolių lapelių. Nuovirą perkoškite, neleisdamos jam atvėsti, ir veidą trinkite, sumirkytu nuvire vatos tamponu iki paraudimo. Procedūrą pakartokite 2-3 kartus per dieną. Veido oda taps dar gaivesnė, jei į nuovirą pridėsite vienos citrinos sulčių. Vasarą tokiu būdu apsaugosite veidą nuo pigmentacijos.

Maistui ir kosmetikai labiausiai tinka šviežių petražolių lapeliai ir šaknys. Džiovintas petražoles palikime žiemai.

Lapus skiname liepos mėnesį ir džioviname ne saulėje. Šaknis prieš džiovindamos gerai nuplauname, stambesnes perpjauname išilgai.

☆ ☆ ☆

BATUKAI

Rudens madose vyrauja dėmesys kojoms. Prie sutrumpėjusių sijonukų dėvimi žemesniais kulneliais batukai ir prie jų spalva pridėtos kojinės. Batukai ir kojinės gaminami įvairiausių rudens spalvų: pilkų, mėlynų, tamsiai žalių, vyšninių, violetinių ir t.t. Kojinės — plonytės, perregimos ir storos, megztos, kartais škotiško stiliaus, su raštais. Batai dekoruojami skirtingos spalvos oda ar zamšu, aplikacijom, krašteliais, metalu ir net mežginiais. Kulneliai — visai žemi arba dviejų inčių aukštumo, kartais kampuoti, kartais špūlės pavidalo, avolūs ir trikampiai.

Kasdien dėvimi batukai visai žemom kulnim, vadinamieji "loafers". Prie elegantiškų rudens eilučių pasirenkami vidutinio aukščio, plonom kulnėlėmis, surišami oksfordai, ir t.t.

STILIUS

Stebėti ir studijuoti madas yra labai smagu. Mados kaip ir geras maistas, geras vynas, įdomi draugystė suteikia gyvenimui daug malonumo. Mes nevalgom vien tik, kad išsilaikytumėm gyvi ir nesirengiam tik tam, kad nebūtumėm nuogi. Tačiau reikėtų džiaugtis gyvenime tik gerais ir vertingais dalykais. O kiek kartų madų vardu pasijuokta iš moterų, kiek kartų mo-

terys pačios save paverčia beždžionėmis. Ir vis vardan madų!

Leisti kitiems diktuoti ką mes turim dėvėti nėra stilinga. Dėvėti viską kas madoje nėra elegantiška. Pirkti etiketes, o ne tinkantį rūbą, taip pat neprotinga.

Nėra stilinga ignoruoti savo ūgį ir formą. Jei jūs esat 6 pėdų ūgio ir sveriat 180 svarų, jūs atrodysit kvailai pastelinės spalvos, puoštoj volanėliais, suknelėj.

Rengtis per jaunai ar per senai taip pat nėra stilinga. Iki pečių nusileidžiančios garbanos tikrai netinka 60 metų moteriai. Aukštos kulnys ir deimantai netinka 14 metų mergaitei.

Tikrai nemadinga išmesti visą pernykštį garderobą ir viską nusipirkti naujai. Nemadinga ir nepraktiška prisipirkti visą eilę balinių suknelių, jei jūs einat į balių 2-3 kartus metuose.

Nemadinga ir nusipirkti koki nors rūbą, kuriame jūs ne visai patogiai jaučiatės, nesvarbu ką jums madų kūrėjas pirštų. Dėvėti ką nors, kas prieštarauja jūsų asmenybei būtų nedovantota klaida. Nemadinga dėvėti rūbus, kuriuose jūs jaučiatės lyg paraližuota ir bijote pajudėti.

Nenaudinga mada, jei jūs kiekvieną rytą turit praleisti 3 valandas, grimuodamos savo veidą. Tai juokingas laiko eikvojimas. Geriau investuoti pinigų ir laiką į vienkartinę vizitą pas gerą kosmetologą ar kirpėją ir išmokti iš jų kaip tvarkyti savo veidą ir plaukus.

Kiekvienas kraštutinis yra blogo skonio išdava.

Kai kurios praeinančios mados tėra tik mūsų neurotinio gyvenimo apraiškos ir nieko bendro nei su stilium ar skoniu neturi.

Prisiminkim tik Courreges baltus plastikinius batus ir baltas lūpas, Rabanne plastiko diskų sukneles. Jos buvo pasibaisėtinos. Trumpos, trumpos mini suknelės tikrai nebuvo elegantiškos ir kiekviena moteris virš 15 metų amžiaus neturėtų drįst ju dėvėti. Bet dažnai moterys kaip avys paseka pamišę...

Mini suknelės buvo bandoma sugrąžinti pereitą pavasarį, bet šį kartą moterys atsisakė jas dėvėti

Idomu stebėti kaip per madas moterys parodo savo charakterį. Vieni bando paslėpti rūbuose savo nepastovumą, kitos vaizduoja, kad joms niekas nesvarbu. Tačiau jei jūs rūpinatės pakankamai savimi, jūs turėtumėt rūpintis ir savo aprangą. Kodėl neišnaudoti visas savo teigiamas puses ir jas net pabrėžti? Aklas sekimas mados yra savimi nepasitikėjimo pažymys ir siekimas pasislėpti nustatytoje uniformoje. Tai liūdnas reiškinys, nes tuo būdu panaikinama jūsų individualybė.

Tinkamas apsirengimas parodo subrendimą ir skonį. Juk jūs nedėvėtumėt mėlynų džinų ir marškinėlių kokiame nors svarbiame interviu. Taip pat jūs neužsidėtumėt blizgančios disco suknelės ir auksinių batukų, pietaudamos su savo močiute.

Tikras stilius reikalauja pasirinkti tai kas geriausiai jūsų asmeniui tinka, ką jūs tikrai mėgstat, rūbai, kuriuose jūs patogiai jaučiatės. Tikras stilius yra dėmesys pačiai sau, rubo pritaikymas, kuris neslėptų, bet išreikštų jūsų asmenybę.

• SVEIKATA

DIETOS SVARBUMAS

"Medicinas Naturales" žurnale dažnai rašo Ana Maria Lajusticia, chemijos mokslininkė, diplomuota mitybos srityje ir agrikultūros žinovė. Jau keletą metų ji darbuojasi dietos srityje bei augalinių žolių gydyme ir išleido dvi knygas "La Alimentacion Equilibrada en la vida moderna" (Balansuota mityba moderniaame gyvenime).

Ji rašo apie sveiką mitybą. Kaip gyvulių, taip ir žmonių instinktas verčia naudotis tam tikromis mitybos sudėtimis, kurios yra reikalingos žmogaus gyvybei palaikyti, kad galėtų atlikti tam tikras funkcijas kasdieniško gyvenimo darbe. Šios visos maisto sudėtytys vadinasi mityba.

Amžių ir metų bėgyje žmogaus organizmas įprato ieškoti ir panaudoti maisto produktus tokius, kurie yra lengviau suvirškinami ir sukelia didesnį apetitą. Mūsų mitybos kulinarija išsivystė į gastronomijos meną, kurio dėka perdirbdami produktus išgauname iš jų tikrąjį prisotinimo jausmą, kuris lyg kasdieninė dovana mums suteikia malonumą gyventi.

Dar nelabai seniai mes galvojome, kad koks nors didesnis judesys mums iššaukia mūsų energijos išeikvojimą, ir jei dar neprisivalgysime sočiai pradėsime netekti savo jėgų.

Vaisius valgydavome tik tada, kada buvo jų sezonas, kiaušiniai būdavo pigūs tik pavasaryje, grietinę ir pieną galėdavome naudoti tik didesniais kiekiais vasaroje, mėsa irgi nevisuomet pasirodydavo ant mūsų stalo, o vištiena būdavo, kaip simbolis tik išimtinų švenčių atveju. Medžioklinė mėsa buvo pasiekama tik aukštesniam ir turtingesniam luomui.

Tačiau pasikeitė laikai. Viščiukus pradėjo perinti ir auginti inkubatoriuose, industrijos pagalba priaugino paukštienos, veršiukų ir kralikų. Jūros produktai buvo atgabenami laivais specialiuose šaldytuvuose, kaip vaisiai ir kaikurios daržovės. Visos šios prekės jau nebesidarė sezoninis maistas, nes atstumas jau nesudarė kliūties.

Industrinė revoliucija ir pažanga išstūmė žmogų iš sveiku ir natūralių rūpesčių. Moterys atlikdavo namų ruošos darbus be jokios energijos išeikvojimo, nes juos atlieka pritaikintos mašinos ir kiti darbo palengvinimo reikmenys. Darbovietėse daugelio darbas yra visą dieną sėdintis, mažai judant, prišildytuose kambariuose, net kartais ir per daug aukštoje temperatūroje. Šitos visos mechanizuotos ir dirbtinės priemonės pradėjo silpninti žmogaus sveikatą.

Fabrikų savininkams mažai bereikalingas transportas, bei laivu pagalba, nes turi išplėtę savo gaminių skyrius

visose gyvenvietėse. Užtenka tik paskaminti telefonu, ir visi reikalai išsprendžia greitai. Pietų metu tarnautojai, kurie gyvena toli, eina pietauti į artimiausias valgyklas, ar kai ką suvalgo atsinešę iš namų. Prie tokios mitybos tvarkos galime pasakyti, kad mūsų "tarnybė" dieta, kuri kasdieną tokia pat, virto mūsų priešu nr. 1.

Vienas iš dviejų vyrų nuo 45 iki 60 metų amžiaus tampa kraujo apytakos auka, krenta ištiktas širdies smūgio ar suparaližuotas. Prie šių kenksmingų įtakų prisideda dar rūkymas ir "stikliukas". Ar yra išeitis šiai pasibaisėtinaai žmogaus gyvenimo kerksmingai problemai išvengti? Taip, yra išeitis ir ji vadinasi dieta.

Gimnastikos ir judėjimo būdu pašalinsime sėdimąjį pavojų, dieta sumažins riebalingumą mūsų kraujyje. Ši mokslo dalis gimė kartu su medicina. Laboratoriniai tyrimai mums nurodo, ką mes turime valgyti, kad prailgintume mūsų gyvenimą. Mūsų organizmas kuo daugiau turi pasinaudoti gyvų vitaminų ir mineralų produktais. Patirtis mums parodo, kad sėdintis darbas sunaudoja daug mažesnę kiekį riebaus maisto, kuris yra taip pavojingas mūsų gyvybei. Iš nesuvirškintų mėsos liekanų nuosėdų mūsų kraujyje atsiranda Acido Urico rūgštis, kuri mus apsargdina reumatizmu ir gotos liga. Nuolatinis ir netinkamas mitybos naudojimas valgyklose atneša didelę žalą mūsų kūnui ir sveikatai. "Kaikuriai atvejais," sako mokslininkė, "bandžiau aiškinti kaikuriems valgyklų savininkams, kad užmirštų kiaulienos ir kitų riebalų naudojimą mityboje, bet gaudavau neigiamą atsakymą, kad jie dar šiuo metu negali atsakyti nuo tų produktų naudojimo, nes tada turėtų pakeisti visą virtuvės produktų gamybos naudojimą. Tik vienos valgyklos savininko duklė man priminė, kad jos tėvas sirgo širdies priepuoliu ir kad jis ateityje laikysis jos nurodytų dietinių produktų gamybos."

Išėjau patenkinta", rašo mokslininkė, nes mano balsas nepasiliko tik vien "Šauksmu tyruose", bent mažą dalį atsiečiau, nors tuom prailginau daugeliui gyvybės laikotarpį." (Sulietuvino A. Vaisiūnienė)

KNYGOS APIE DIETAS IR TINKAMĄ MAISTĄ:

1. **The Complete Scarsdale Medical Diet**, Dr. Tarnowers lifetime keep slim program (A Bantam Book)

2. **Let's get well**, by Adelle Davis (Signet)

3. **Let's Cook It Right**, by Adelle Davis (Signet)

4. **Let's Eat Right to Keep Fit**, by Adelle Davis (Signet)

5. **Folk Medicine**, by Jarvis, M.D. (Fawcett Crest)

6. **Eating Right For You**, by Carlton Fredericks, Ph.D. (Grosset and Dunlop)

7. **Everything you always wanted to know about nutrition**, by David Reuben, M.D. (Simon and Schuster)

Šios rūšies literatūros pasaulyje yra išleidžiama labai daug ir įvairiomis kalbomis. Šiame skyriuje daugiausia naudojama vokiečių ir ispanų gydytojų parašytos knygos: Dr. med. Buchinger — Rohe und vegetarische Kost; Dr. med. A. Shalle — Die Kur der Erfolge; C. G. Fernandes — Cocina vegetariana; Prof. N. Capo — Medicina Natural de Urgencia; ir t.t.

• Atsiųsta paminėti

Toronto Gintaras 25, Toronto lietuvių jaunimo ansamblis 1955-1980; redagavo — **V. Matulaitis**; iliustravo — R. Paulionis, S. Zenkevičienė, R. Žemaitytė ir V. Matulaitis; gausiai iliustruotas jubiliejinis leidinys.

Himnas nakčiai — **Novalis** (Friedrich L. von Hardenberg; vertė — **Alfonsas Tyruolis**; dailininkė — **Ada Sutkuvienė**; 79 psl., kaina nepažymėta; išleista Chicagoje 1979 m., dailiai iliustruotas, nuotaikingai išverstas poezijos ir prozos leidinys.

Spaudos Baruose — **Juozas Kapčinskis**; spaudos darbo atsiminimai; 214 pusl., gausiai iliustruotas leidinys.

Blick in die Zeit — **Joseph Ehret**; eine weltpolitische Umschau; dritte, erweiterte Auflage, Basel 1980.

Ir atlėkė volungė — **Antanas Vaičiulaitis**; eilių knyga; išleido Lietuviškos Knygos Klubas; dailininkas — **Viktoras Petravičius**; 96 pusl., kaina — \$4.

"Šiam autoriui gyvenamoji aplinka yra pilna tikrovės". Žinomas novelių rašytojas patiekia pirmąją poezijos knygą.

Ispanų Novelė — ispanų rašytojų novelių antologija — sudarė **Povilas Gaučys**; išleido Lietuviškos Knygos Klubas; dailininkė — **Marija Barzdžiūtė**; 479 pusl., kaina \$10.00. Vertingas įnašas į lietuvių verstinės literatūros lobius. Žinomas vertėjas vėl papildė literatūrinių vertimų eiles.

San Casimiro — **Vytautas Antanas Dambrava**; iliustruota šv. Kazimiero biografija ispanų kalba; 91 psl.

Adagio — **Felix Timmermans**; iš niederlandų kalbos vertė **Zenta Tenisonaitė**; viršelis vertėjos; 45 psl.; mėcenatai Niederlandų kultūros ministerija Brussel ir L. Miškininkų d-ja išeivijoje.

Dr. J. Basanavičiaus reikšmė lietuviams — **J. Venclova**; 44 psl.

Lietuvos politika išvados ir sugestijos — **J. Venclova**; 119 psl.

Lietuvių Katalikų Centras — Lithuanian Catholic Centre, Adelaide — St. Peters — Australia, 1959-1979; leidinį redagavo Pr. Pusdešris; išleido šv. Kazimiero Liet. Kat. Parapijos Taryba; gausiai iliustruotas, istorinis Australijos lietuvių katalikiškos visuomeniškos veiklos leidinys; 109 psl. kaina nepažymėta.

Naujasis Testamentas — Apaštalo Pauliaus Laiškai; spaudos laisvės atgavimo metams paminėti; leidžia P. Amerikos visuomenė; koordinatorius kun. Pr. Gavėnas, SDB.

Ateitis — lietuvių katalikiško jaunimo žurnalas; vyr. redaktorius — k. dr. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, Ill., 60130, USA; leidėjai — Ateitininkų Federacija; administracija — J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629, USA; prenumerata metams — \$9.00

Tėvynės Sargas — politikos ir socialinių mokslų žurnalas; redaktorius — Petras Maldeikis; red. adresas: 117 Sunset Drive, Hot Springs, Arkansas, USA, 71901; vieno numerio kaina — \$3.00; administracija: A. Balčytis, 6819 S. Washtenaw Ave., Chicago, Ill., USA, 60629.

Naujoji Viltis — politikos ir kultūros žurnalas; redaktorius — Aleksas Laikūnas; administratorius — B. Kasakaitis; 7150 So. Spaulding Ave., Chicago, Ill., USA 60629; vieno numerio kaina — \$4.00; leidžia LSTK Neo-Lithuania ir ALTS.

Metmenys — periodinis kultūrinis leidinys; redaktorius — Vytautas Kavolis; administratorė — M. Paškevičienė — 3308 W 62nd Pl., Chicago, Ill., USA, 60629; keturių numerių prenumerata — \$10.00; leidžia AM&M Publication.

Švietimo Gairės — Lietuviškojo ugdymo leidinys. Leidėjai JAV LB Švietimo Taryba; prenumerata metams — \$3.00.

Chronicle of the Catholic Church in Lithuania; Published by the Lithuanian Roman Catholic Priests' League of America; 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207, USA.

Lietuvių Dienos — mėnesinis lietuvių kultūros ir visuomenės gyvenimo žurnalas, lietuvių ir anglų kalbomis; redaguoja redakcinė kolegija; adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif., 90029, USA; prenumerata metams — \$15.00.

GARBĖS PRENUMERATOS

Adomaitienė O., Jamestown, N. Dakota, Agurkienė J. Omaha, Nebr., Aleksonienė Č., Braintree, Mass., Andriulienė S., Toronto, Ont., Asminienė G., Livonia, Ill., Augaitienė A., Islington, Ont., Augustine R., Tillsonburg, Ont., Aukštakalninė V., Boston, Mass., Bačėnienė K., Brampton, Ont., Balienė S., Dearborn Hts., Mich., Balsys L., Toronto, Ont., Balsienė R., New York, N.Y., Balutienė V., Valencia, Venezuela, Biliūnienė J., Mentor, Ohio, Bizauskienė P., Atlanta, Georgia, Blums G., N. Wilmington, Pa., Brazdžionienė I., Los Angeles, Calif., Bukšaitienė E., Toronto, Ontario, Bumbulienė M., Toronto, Ont., Čepaitienė A., Cleveland, Ohio, Čepukienė B., Pickering, Ontario, Čiakienė E. E. Chicago, Illinois, Ciparienė I., Rodney, Ontario, Čiuprinskienė A., Viena, Ont., Dailydienė V., Mississauga, Ont., Dainienė O., Chicago, Ill., Dobrovolskienė V., Chicago, Ill., Donohue E., Woodhaven, N.Y., Dūdienė J., Collingwood, Ont., Galeckienė E., Eden, Ont., Giršienė R., Toronto, Ont., Gylienė A., Olympia, Wash., Grebliūnienė J., Colorado Spr., Colo., Elsbergienė A., Brigantine, Md., Gaidelienė G., Omaha, Nebr., Janulaitienė A., Ranch, Calif., Jasilevičienė M., Cicero, Ill., Juozaitienė N., Stayner, Ont., Jurenienė E., Eden, Ont., Jurkienė V., Burbank, Ill., Jusienė O., Worcester, Ms., Juodėnienė B., Cleveland, Ohio, Jursėnaitė E., Chicago, Ill., Kamaitienė D., Hamilton, Ont., Karečienė M., Jamaica, N.Y., Kavaliauskienė T., Redford, Mich., Kazlauskienė S., Chicago, Ill., Kerulienė M., Chicago, Ill., Kikilienė L., Kenosha, Wisconsin, Kleivienė V., St. Petersburg, Fla., Krauskienė E., Pasadena, Fla., Kriksčiokaitienė E., W. Hartford, Conn., Kudukienė O., London, Ont. (2), Lansoo N., Barrie, Ont., Laurinavičienė M., Stayner, Ont., Lenkauskienė M., Pepper Pine, Ohio, Liačienė N., Toronto, Ontario, Lorenc E. Toronto, Ontario, Mačienė A., Downers Grove, Illinois, Maleta A., Chicago, Ill., Manglicienė D. Toronto, Ont., Mircinkienė M., Chicago, Ill., Matulevičienė S., Toronto, Ont., Matulionienė J., Madison, Wisc., Matulionienė O., Plattsburg, N.Y., Meškauskienė K., Hamilton, Ont., Mickeliūnienė E., Richmond Hill, N.Y., Minelgienė A., Olympia, Wash., Morkūnienė I., Toronto, Ont., Nogos N., Halifax, N.S., Norvilienė O., Chicago,

Ill., Oksienė L., Los Angeles, Calif., Okunienė I., Flushing, N.Y., Ottienė V., Toronto, Ont., Pabedinskienė B., Glen Ellyn, Ill., Pajaujienė E., Los Angeles, Calif., Paulienė B., Allendale, N.J. (2 m), Perkauskienė B., Hamilton, Ont., Petraitienė A., Cleveland, Ohio, Patraitienė S., Toronto, Ontario, Petrauskienė S., Norristown, Pa., Pinsch A., W. Westford, N. J., Pleskuvienė V., St. Petersburg, Fla., Počienė B., Elizabeth, N.J., Kun. Pragulbickas J., Elizabeth, N.Y., Rastapkevičienė T., Dutton, Ont., Raudienė M., Chicago, Ill., Reis D., Stoney Brook, N.Y., Ruibienė O., Chicago, Ill., Ringienė L., Chicago, Ill., Rusinienė A., Etobicoke, Ont., Rutėnienė V., Hyannis, Mass., Sajienė V., Newhall, Calif. (2m), Sakavičienė E., Hamilton, Ont., Sakienė R., Glendale, Calif., Sakienė E., Buffalo, N. Y., Šaltmirienė D., Toronto, Ont., Saplienė B., Toronto, Ont., Sčiūckienė D., Seymour, Conn., Shumway B., Worcester, Mass., Sidrienė G., Streator, Ill., Simonaitienė D., Toronto, Ont., Šimukonienė G., Richmond Hill, N.Y., Sirusienė V., Garrison, N.Y. (2m), Skripkutė L., Hamilton, Ont., Slaby G., Powers Lake, Wisc., Smailienė R., Omaha, Nebr., Snapštienė N., Dearborn, Mich., Spink B., Fort Smith, N.W.T., Stankūnienė M., Chicago, Ill., Stark B., Santa Monica, Calif., Stravinskienė B., Chicago, Ill., Stulginskienė L., Toronto, Ont., Sudikienė A., Toronto, Ont., Svelnienė D., Ansonia, Connecticut, Svelnienė B., Medway, Mass., Tauterienė S., St. Catharines, Ont., Tevelienė E., Hamilton, Ont. (2m), Trečiokienė A., Santa Monica, Cal., Vaitiekūnienė R., Mt. Bridges, Ont., Vaitienė V., Bloomfield Hill, Mich., Valienė A., Toronto, Ont., Vaškevičienė A., Toronto, Ont., Vinclovienė I., Mayfield, Ohio, Viskontienė S., Islington, Ont., Vizbarienė E., St. Petersburg, Fla., Yčas J., Toronto, Ont., Žekienė M., Toronto, Ont., Žilvitiienė M., Tillsonburg, Ont., Žitkevičienė J., Moonee Ponds, Australia, Zubrickienė M., Weston, Ont., Žvirzdienė Z., Olympia, Wash.

ŽURNALUI AUKOJO:

\$100 — Liet. Kat. Moterų Draugija, Delhi, Ont., \$50 — Liet. Kat. Moterų Draugija, Hamilton, Ont., \$25 — Liet. Bendruomenės Apylinkės Valdyba, Calgary, Alberta, Petrauskienė S., St. Leonard, Que., \$15 — Balutienė V., Valencia, Venezuela, \$13 — Bizauskienė P., Atlanta, Georgia, Gylienė A., Olympia, Wash., \$12 — Žitkuvienė A., Seattle, Wash., \$10 — Bačkienė O., Washington, D.C., Babickienė M., Chicago, Ill., Krivickienė G., Glendale, Md., \$8 — Blums G., N. Wilmington, Pa., Brazdžionienė I., Los Angeles, Cal., Stankūnienė M., Chicago, Ill., \$6 — Valavičienė V., Chicago, Ill., \$5 — Beržinienė T. Cicero, Ill., Jančiukienė O., Winnipeg, Man., Radavičiūtė E., Toronto, Ont., \$4 — Bakaitienė O., Chicago, Ill., Fidlerienė D., Deep River, Ont., Gerulaitienė S., Chicago, Ill., Indreikienė K., Chicago, Ill., Juodaitienė I., Holden, Mass., Kalnietienė J., Baltimore, Md., Kinderienė P., Chicago, Ill., Sakalienė A., Oak

Lawn, Ill., Vieraitienė M., Tillsonburg, Ont., \$3 — Bumbulienė M., Toronto, Ont., Kazlauskienė S., Chicago, Ill., Norvilienė O., Chicago, Ill., Pleskuvienė V., St. Petersburg, Fla., Sviliėnė B., Medway, Mass., \$2 — Aleknie-nė V., Ocean Gate, N.J., Arūnienė A., Toronto, Ont., Ažubalienė O., Toronto, Ont., Bagdonienė B., Palos Hts., Ill., Balcūnienė G., Toronto, Ont., Balienė B., Chicago, Ill., Banaitienė I., Woodhaven, N.Y., Barkauskienė P., Chicago, Ill., Barškėtienė E., Chicago, Ill., Balaišienė D., Chicago, Ill., Damašienė V., E. Chicago, Ind., Deksnienė A., Hamilton, Ont., Dunderienė V., Toronto, Ont., Eikinienė O., Brockton, Mass., Gaidelienė G., Omaha, Nebr., Gaizutienė U., Euclid, Ohio, Gailiusienė L., Philadelphia, Pa., Garbauskienė A., Old Bethpage, N.Y., Griškėlienė O., N. Miami Fla., Grižienė A., Waukegan, Ill., Grušienė M., Agoura, Cal., Grušienė E., St. Petersburg, Fla., Ignaitienė I., Weston, Ont., Januškienė A., Milton, Mass., Jautokaitė S., Chicago, Ill., Juciūtė E., S. Boston, Mass., Juškevičienė Z., Cicero, Ill., Kaknevičienė G., Toronto, Ont., Ž. Kasinskienė B., Chicago, Ill., Kasiulaitienė S., Euclid, Ohio, Kasselis P., Chicago, Ill., Katelienė A., Chicago, Ill., Kazlauskienė M., Winter Park, Fla., Krivickienė G., Glendale, Md., Kuncaitienė L., Raleigh, N.C., Laniauskienė S., Euclid, Ohio, Likanderienė A., Chicago, Ill., Lozoraitienė M., Roma, Italy, Mačiulaitienė B., Dandenong, Australia, Mackonienė S., Chicago, Ill., Mackuvienė M., Cicero, Ill., Majauskienė, Redford, Mich., Marijošienė K. W., Hartford, Conn., Mažulaitienė E., Hamilton, Ont., Meškauskienė D., Lansing, Ill., Misiūnienė G., Chicago, Ill., Motušienė B., Cicero, Ill., Nainienė B., Clarendon Hills, Ill., Neimanienė A., Cleveland, Ohio., Pacevičienė S., Toronto, Ont., Palaitienė J., Philadelphia, Pa., Paulionienė G., Madison, Wisc., Petrašiūnienė O., London, Ont., Puleikienė A., Lemont, Ill., Pūronienė O., Park Ridge, Ill., Racevičienė N., Islington, Ont., Renkauskienė T., Toronto, Ont., Šapočkinienė J., Toronto, Ont., Saulienė M., Chicago, Ill., Seidienė O., Montrose, N.Y., Simaitienė O., Cicero, Ill., Šemienė G., Glenroy, Australia, Senkuvienė O., Stillwater, N. M., Seputienė O., Detroit, Mich., Staponavičienė P., Sunshine, Australia, Sušinskienė I., Cleveland, Ohio, Sviežikienė E., Val Caron, Ont., Tautkuvienė E., Philadelphia, Pa., Timmerman T., Winnipeg, Man., Tumosiene S., Toronto, Ont., Ugenienė M., St. Petersburg, Fla., Vaitonienė A., Weston, Ont., Vadauskienė, Toronto, Ont., Vasiliauskienė T., Rostrevor, Australia, Vaškienė S., St. Petersburg, Fla., Vegienė S., Hamilton, Ont., Vilimienė A., Toronto, Ont., Vitkuvienė A., W. Hartford, Conn., Vyskupaitienė S., Toronto, Ont., Vytienė L., Tillsonburg, Ont., Ziedonienė S., Willoughby, Ohio, \$1 — Dobrovolskienė V., Chicago, Ill., Kikilienė L., Kenosha, Wisc., Kralikauskienė R., Islington, Ont., Murauskienė T., Hamilton, Ont., Petrauskienė B., Philadelphia Pa., Sajienė V., Newhall, Calif., Sakienė R., Glendale, Cal., Sergautienė O., Miami, Fla.